

რ. ლაპავაშიძე

ლომისა და ხრამის მასივების პერიოდის გაუმჯობესების სენომანურ-ტურონული ფაუნა

Работа состоит из двух частей—введения и описательной. В введении дается схема расчленения сеноман-туронских отложений периферий Локского и Храмского массивов.

Во второй части описаны 49 форм, из которых 2 брахиоподы, 6 гастropод, 35 двустворок и 6 головоногих. Указанная фауна впервые описывается из сеноман-туронских отложений Локского и Храмского массивов, а подавляющееся большинство до сих пор не было известно из верхнего мела Грузии.

ბოლო დროს ჩატარებული კვლევის შედეგად ირკვევა, რომ ლოქისა და ხრამის მასივების პერიოდის ზედა ცარცული ნალექები მდიდარია, ფაუნისტური ნაშთებით; ეს განსაკუთრებით ითქმის ვულკანოგენურ-ეარბონა-ტულ და კარბონატულ წყებებზე. მათ შუა მდებარე ვულკანოგენური წყება ლარიბია ნამარხებით, მაგრამ სხვადასხვა ძღვილის მაინც მოხერხდა რამდენიმე ფორმის პოვნა, რომლებიც გარკვეულ წარმოდგენას იძლევიან აღნიშნული წყების ასაკზე.

წინამდებარე შრომის საგანს ლოქისა და ხრამის კრისტალური მასივების პერიოდის სენომანურ-ტურონულ ნალექებში დაკროვილი ნამარხი ფაუნის აღწერა წარმოადგენს. ამ ასაკის ფაუნა აღრეც იყო ცნობილი, მაგრამ 1956—57 წლებში ჩატარებული კვლევის შედეგად დაგროვდა დამატებით მდიდარი მასალა—კ. გამყრელიძის, ვ. ზესაშვილის, შ. ჯავახიშვილის, შ. ადამიას, თ. ნარჩენაშვილის და ავტორის კოლექციები, რომლებშიც ამ რაომისათვის აღრე ცნობილ ფორმებთან ერთად მოიპოვება საქართველოს ზედა ცარცული ნალექებისათვის ახალი ფაუნა—განსაკუთრებით მოლუსკები.

პალეონტოლოგიური მასალის დამუშავება წარმოებდა პროფ. ა. ცაგარელის ხელმძღვანელობით. მასალის დამუშავებაში აგრეთვე დიდი დახმარება გამიწიებს ქ. ნუცუბიძემ, თ. დვალმა, მ. ერისთავმა და ვ. ზესაშვილმა, რისთვისაც მათ ულრჩეს მაღლობას ვუხდი.

შრომაში აღწერილია 2 ბრაქიოპოდი, 6 გასტროპოდი, 35 ორსაგდულიანი და 6 ცეფალოპოდი. დასახელებული ნამარხები პირველიდ არის აღწერილი ლოქისა და ხრამის მასივების სენომანურ-ტურონული ნალექებიდან. ამავე დროს მათი უმეტესობა საქართველოს ზედა ცარცულში საერთოდ დღემდე უცნობი იყო.

ლოქისა და ხრამის მასივების სენომანურ-ტურონული ნალექების დეტალური სტრატიგრაფია გადმოცემულია ჩვენს წერილში [4], ამიტომ აქ დავვმაყოფილდებით მხოლოდ სენომანურ-ტურონული ნალექების სტრატიგრაფიული სქემის მოყვანით:

კვეთართულები	ლოქის მასივი	ხრამის მასივი
ზედა ტურონული	უფაუნოა	<i>Jnuceramus inaequivalvis,</i> <i>Jn. stillei</i>
ქვედა ტურონული	<i>Mytiloides labiatus</i>	<i>Mytiloides labiatus, Myt.</i> <i>hercynicus</i>
ზედა სენომანური	<i>Scaphites aequalis</i>	<i>Mantelliceras mantelli</i>
ქვედა სენომანური	<i>Neohibolites ultimus, Au-</i> <i>cellina krasnopolskii</i>	

ლოქის მასივის პერიფერიული ქვედა სენომანური წარმოდგენილია 600 — 650 მ სიმძლავრის ვულკანოგენურ-კარბონატული წყებით, ხოლო ზედა სენომანურ-ტურონული მოიცავს ვულკანოგენური წყების ქვედა ნაწილებს (1300 მ-დე). ხრამის მისივზე ვულკანოგენურ-კარბონატული წყება ზედა სენომანურში გადადის (180 მ-დე), ხოლო ვულკანოგენური წყების ქვედა ნაწილში სულ ზედა სენომანური და ტურონული არის დადგენილი (500 მ-დე).

კლასი ARTICULATA

ოჯახი TEREBPATULIDAE

გვარი *Gibbithyris* Sahni

Gibbithyris biplicata (Brocchi) Sow.

1945. *Terebratula biplicata* ნუცუ ბიძე, გვ. 166 (იხ. სინონიმიკა).

ხელთა მაქვს ნიმუში, რომელიც ნივარის კალაპოტს წარმოადგენს. მისი ზომებია: სიგრძე—27 მმ, სიგანე—19 მმ, სისქე—12 მმ.

ნივარი ოვალურ-პენტაგონური მოყვანილობისაა. ზურგის საგდული მუცლის საგდულთან შედარებით ოდნავ ბრტყელია. თხემი მოკლეა და სქელი; მასზე განვითარებულია ირიბალ ჩამოკვეთილი ფორამენი. დელტიდიუმი დაბალია, რადგან ფორამენი თითქმის ეხება ზურგის საგდულს. ამ უკანასკნელზე განვითარებულია ორი ნაოჭი, რომელთაც მუცლის საგდულზე სინუსები შეისაბამებიან. სინუსები ერთმანეთისაგან ქვდით არინ გაყოფილი.

კომისური უკანა კიდეზე სწორხაზობრივია, წინა კიდეზე კი ნაოჭების გამო M-ის მაგრამ მოყვანილობა აქვს.

გსგა ა ვ ს ე ბ ა გ ა ნ ს ხ ვ ა ვ ე ბ ა ნ ი — ჩემი ნიმუში ფორმითა და მოყვანილობით ჰგავს *Gibbithyris prelonga* Sow.-ის, მაგრამ ეს უკანასკნელი უფრო დიდი ზომისაა, მაღალი თხემი, ფართო და გაღალი დელტიდიუმი და დიდი ფორამენი ახასიათებს.

გ ა ვ რ ც ე ლ ე ბ ა — ინგლისის ალბური და სენომანური, საქართველოს აპტური.

ს ა დ ა უ რ ო ბ ა — ხრამის მასივი, კლდეისის წყლის ხეობის ვულკანოგენურ-კარბონატული წყების სენომანურ კირქვებიდან.

კ ო ლ ე ქ ც ი ა — ივტორის.

რ ა თ დ ე ნ ო ბ ა — ერთი.

Gibbithyris sella Sow.

1945. *Terebratula sella* ნუკუბიძე, გვ. 170 (იხ. სინონიმიკა).

ხელთა მაქვს ორი ნიმუში, რომლებიც ნიერის შიგა კალაპოტებს წარმოადგენენ. მათი ზომებია: სიგრძე—19 მმ, სიგანე—15 მმ, სისქე—11 მმ.

ნიერის პერიაგონური მოყვანილობა აქვს, ოდნავ გრძელია ვიდრე განერი. მუცლის საგდული ოდნავ უფრო ბრტყელია ვიდრე ზურგისა.

თხემი მოკლეა. ზედ განვითარებულია დაქანებულად ჩამოკვეთილი ფორმამნი. დელტიდიუმი დაბალია და თითქმის თხემით არის დაფარული.

ზურგის საგდულზე ორი ნაოჭია, რომლებსაც მუცლის საგდულზე სინუსები შეესაბამებიან. სინუსები გაყოფილია ქედით.

კომისურა კიდეებზე სწორხაზოვანია, ხოლო ფრონტულ კიდეზე M-ის მაგვარი მოყვანილობა აქვს.

საგდულის ზედაპირი გლუვია, შეიმჩნევა სუსტად გამოსახული ზრდითი საზები.

მსგავსება-განსხვავებანი — ჩემი ნიმუშები ემსგავსებიან *Gibbithyris biplicata* (Broeckhi) Sow.-ის, მაგრამ ეს უკანასკნელი უფრო დიდი ზომისაა, მეტად წაგრძელებულია და ფორმამნი უფრო დახრილად აქვს ჩამოკვეთილი.

გ ა ვ რ ც ე ლ ე ბ ა — ინგლისის აპტურ-სენომანური, საფრანგეთის ზედა ნეოკომურ-აპტური, შვეიცარიის ბარემულ-ქვედა აპტური, ყირიმის და საქართველოს აპტური.

ს ა დ ა უ რ ო ბ ა — ხრამის მასივი, კლდეისის წყლის ხეობის სენომანურ ვულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან.

კ ო ლ ე ქ ც ი ა — ივტორის.

რ ა თ დ ე ნ ო ბ ა — ორი.

კლასი GASTROPODA

ოჯახი NERINEIDAE

გვარი *Plesioplocus* Pčelinzev

Plesioplocus grandis Pčel.

1953. *Plesioplocus grandis* Пчелинцев, стр. 116, табл. XIII,
рис. 3—5, табл. XIV, рис. 1.

ხელთა მაქვს ნიერის ორი ხვეულისაგან შემდგარი ნატეხი. ნიერას ცილინდრისებური სპირალის ფორმა აქვს. ხვეულთა სიმაღლე სიგანის ნახე-

ვარზე ნაკლებია. ხვეულის გვერდები უნაგირისებურად არიან შეზნექილი. მეზობელი წვეულების შეხების ადგილას წარმოშობილია ქედი, რომლის ქვედა ნაწილში განლაგებულია ნაკერის ხაზი.

ხვეულების გარე მოკაზმულობა არ ახასიათებს, მხოლოდ სპირალურ ქედზე ჩანს კოპების ჩანასახების მსგავსი წარმონაქმნები. ბაგე შემორჩენილი არ არის.

ვერტიკალურ ქვეთში ჩანს ხვეულის შიგა ზედაპირზე განვითარებული ხეთი ნაოჭი. ამათგან ყველაზე მძლავრია კოლუმელის ქვედა ფირფიტისებური ნაოჭი, რომელიც ხვეულის ქვედა მხარის პარალელურია. ხვეულის გარე ბაგის ნაოჭი წაწვეტებულია და პირველი, კოლუმელის ქვედა ფირფიტისებური ნაოჭისაკენ არის მიმართული და მის დონეზეა მოთავსებული, ისე რომ მათ შორის რჩება ვიწრო ხვრელი. ამ ნაოჭით ცხოველის ტანი თითქოს ორ ნაწილად იყოფა. ნამგლისებური მოყენილობის თხემის ნაოჭი კარგად განვითარებულია და გარე ბაგისაკენ არის მიმართული. კოლუმელის ზედა ფირფიტისებური ნაოჭი სუსტია. ხვეულის ფუძეზე ჩანს ჩანასახოვანი, მაგრამ მაინც კარგად გამოსახული მეხუთე ნაოჭი.

ზსგავსება-ა-განსხვავებანი—იხ. *Plesioplocus karabachensis* Pčel.

გავრცელება — ამიერკავკასიის (მდ. ვედი-ჩაის აუზის) ქვედა ტურონული.

სადაურობა — ლოქის მასივის აღმოსავლეთ ბერიფერია, სოფ. ხოჯორნის მიდამოების ქვედა სენომანურ ვულკანოგენურ-კარბონატული წყების ქვიშიანი კირქვებიდან.

კოლექცია — ავტორის.

რაოდენობა — ერთი

Plesioplocus karabachensis Pčel.

ტაბ. I, სურ. 5.

1953. *Plesioplocus karabachensis* Печанинцев, стр. 113, табл. XII,
рис. 12—14.

ხელთა მაქეს რამდენიმე ნიმუში, რომლებიც ნიერის ნამტვრევებს წარმოადგენ. ნიერას ნხევრად ცილინდრული სპირალის ფორმა აქვს. ხვეულთა სიმაღლე სიგანის ნახევარზე კოტა ნაკლებია. ხვეულის გვერდითი მხარე უნაგირისებურად არის შეზნექილი. მეზობელი ხვეულების შეხების ადგილას იქმნება ქედი, რომელზედაც განლაგებულია ნაკერის ხაზი. ხვეულებს რაიმე თვალსაჩინო გარე მოკაზმულობა არ ახასიათებს. ბაგე არცერთ ნიმუშზე შემორჩენილი არ არის. ხვეულის ვერტიკალურ ქვეთში ჩანს ხვეულის შიგა ზედაპირზე განვითარებული ოთხი სრული და ერთი ჩანასახოვანი ნაოჭი, ამათგან ყველაზე მძლავრად კოლუმელის ქვედა ფირფიტისებური ნაოჭი არის გამოსახული, რომელიც ხვეულის ნახევარ სიგანემდე შემოდის და ხვეულის ფუძის მეტ ნაკლებად პარალელურია. ბაგის მხარეზე განვითარებულია მოკლე, სქელი, ქვევითკენ მოხრილი ნაოჭი, რომელიც თავისი წვერით ხვეულის ქვედა კიდეზე განვითარებულ ჩანასახოვან ნაოჭისაკენ არის მიმართული. ხვეულის ზედა ზედაპირზე განვითარებულია წვერით გარე ბაგისაკენ მიმართული

ნამგლისუბური მოყვანილობის თხემის ნაოჭი. კოლუმელის ზედა ნაწილში სუსტად გამოსახული ზედა ფირფატისებური ნაოჭი ჩანს.

მსგავს ება-განს ხევა ვება — ნიმუში ჰგავს *Plesioplocus grandis* Pčel.-ს, მაგრამ ეს უკანასკნელი უფრო ღიღი ზომისაა, მისი ხელები სუსტად ჩაზნექილია, ხვეულის ფუძის ნაოჭი მეტად განვითარებულია, ხოლო გარე ბავის ნაოჭი უფრო პატარა და წაწვეტებულია.

გვრცელება — ამიერკავკასიის სენომანური.

სადაურობა - სოფ. ხოჯორის შიდამოების ქვედა სენომანურ კულ-კანოგენურ-კარბონატული წყების ქვიშიან კირქვებიდან.

კოლექცია — ავტორის.

რაოდენობა — ოთხი.

ოჯახი GLAUCONIIDAE

გვარი *Pseudomesalia* Douville

Pseudomesalia chodjorniensis Dvali

ტაბ. II, სურ. 6.

Pseudomesalia chodjorniensis sp. n. nov. τ. დგალი, in coll.

ხელთა შაქეს რამდენიმე ნიმუში ლოქის შასიფის სენომანურ კულკან-გენურ-კარბონატული წყებიდან. ნიფარებს კოშკისებური სპირალის ფორმა აქვთ. ერთ-ერთი მათგანის ზომებია: სიმაღლე — 54 მმ, სიგანე — 22 მმ, აპიკალური კუთხე — 26°.

ხვეულების რიცხვი 7-დეა. მათი სიმაღლე, სიგანის ნახევრის ტოლია-ნაკერის ხაზი მოთავსებულია ენტრო და ღრმა სპირალურ ჩაღრმავებაში.

ხვეულების გვერდითი ზედაპირი მოკაზმულია სამი სპირალური წიბოთი, რომლებზედაც კოპების მწერივებია განლაგებული. ზედა მწერივი ზედა-რებით დაბალი, მაგრამ მასივური კოპებით არის წარმოდგენილი. ეს მწერივი ფართო, ღრმა სპირალური ლარით არის გამოყოფილი შუა მწერივისაგან. შუა მწერივი უფრო მაღალი, მაგრამ წყრილი კოპებით არის ზედგარი. ქვე-და სპირალური მწერივი მეტად მიახლოებულია შუა მწერივთან, ეიღრე ზედა. იგი სუსტად გამოსახული კოპებისაგან შედგება და უფრო სპირალური წი-ბოს შთაბეჭდილებას ტოვებს. ეს მწერივი ახლოსაა ხვეულის გვერდითი და ქვედა ზედაპირების საზღვართან. ხვეულის ქვედა ზედაპირზე ჩანს კონკრეტული წიბოები სუსტად განვითარებული კოპებით. ბავე ოვალური მოყვანი-ლობისაა.

ვერტიკალურ კვეთში ხვეულს მომრგვალებულ-ოვალური ფორმა აქვს, ზიგა ზედაპირზე ნაოჭები არ შეიმჩნევა.

მსგავს ება-განს ხევა ვება — ნიმუშები ემსგავსებიან *Pseudomesalia angustata* Pčel.-ს, მაგრამ ამ უკანასკნელს კოპები განვითარებული არა აქვს, რის გამოც წიბოებს მთლიანი სპირალის შესახედაობა აქვთ.

გვრცელება — ლოქის შასიფის ქვედა სენომანური.

სადაურობა — სოფ. ხოჯორნის ზიდამოების, ლოქის და ფოლადაურის ხეობების ქვედა სენომანურ კულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან.

კოლექცია — აფრორის.
რაოდენობა — ოცი.

ოჯახი CERITHIDAE

გვარი Tympanotonus Klein

ქვეგვარი Exechocirsus Cossman

Exechocirsus cf. subsocialis Pčel.

1953. *Exechocirsus subsocialis* Пчелинцев, стр. 196, табл. XXXIV
рис. 1, 2,

ფორმა წარმოდგენილია აღნაბეჭდით. მისი ზომებია: სიმაღლე — 15 მმ.
სიგანე — 4,5 მმ, აპიკალური კუთხე — 20°.

ნიუარას წაწვეტებული კოშკისებური მოყვანილობა აქვს. იგი თორმეტი-ცამეტი ხვეულისაგან შედგება. ხვეულების სიმაღლე სიგანის 1/3-ს უდრის. ხვეულებზე კობების სამი მწკრივია განვითარებული. ზედა მწკრივი ნაკერის ხაზის მახლობლადა და ქვედა ორი მწკრივისაგან გამოყოფილია სპირალური ლარით. კობები შეერთებულია ერთმანეთთან პატარა ქედობებით, რის გამო მოკაზმულობას ბადისებური შესახედაობა აქვს. ხვეულის გვერდითი მხარე ქვედა მხარეს კუთხედად უერთდება.

მსგავსება-განსხვავება — ნიმუში პგავს Zekeli-ს მიერ აღწერილ *Cerithium sociale*-ს, მაგრამ ამ უკანასკნელს კობების ზედა მწკრივის ქვეშ, უფრო ფართო ლარი და მაღალი ხვეულები აქვს.

გავრცელება — ამიერკავკასიის ქვედა ტურქენული.

სადაურობა — სოფ. პატარა დმანისის მიდამოები, ზღმარტლიანის ხევის ლაბიატუსიანი პორიზონტის პელიტურ ტუფებიდან.

კოლექცია — აფრორის.

რაოდენობა — ერთი.

ოჯახი EUSPIRIDAE

გვარი Ampullospira Harris

Ampullospira substantoni Pčel.

ტაბ. V, სურ. 4.

1953. *Ampullospira substantoni* Пчелинцев, стр. 32, табл. II,
рис. 9, 10, табл. III, рис. 1.

ხელთა მაქს შიგა კალაპოტი. მისი ზომებია: სიმაღლე — 74 მმ, სიგანე — 51 მმ.

ნიუარა მაღალი კონუსისებური ფორმისაა. მის ზედა ნაწილს წესიერი კონუსური ხვეული შეადგენს, რომლის აპიკალური კუთხე 68°-ია.

ნიერა უქვესი ხვეულისაგან ზედგება. ყველაზე მძლავრად ბოლო ხვეულია განვითარებული და მთელი ზომის უმეტესი ნაწილი მასზედ მოდის. იგი ძლიერ გამოიძრილია. ზედა ხვეულების გვერდები ქვევიდან ზევით თანდათან ბრტყელდებიან. ხვეულის ზედა მხარეზე განვითარებულია სპირალური ლარი, რომელშიც ნაკერის ხაზი არის მოთავსებული.

ნიერის ბოლო ხვეულზე შეიმჩნევა ზრდითი ნაოჭებისა და ხაზების კვალი.

ბაგე ფართოა, ნახევარმთვარისებური მოყვანილობის, მაქსიმალური სიგანე შუა ნაწილში აქვს.

გარე ბაგე რკალურია, შიდა ბაგე თითქმის სწორხაზოვანი.

შსგავსება-განსხვა-გებანი—ნიმუში ჰგავს *Ampullospira punctata* Sharpe., მაგრამ ეს უკანასკნელი პატარა ზომისაა, და დიდი აპიკალური კუთხე, ერთით შეტი ხვეული და სპირალური წიბოგბი ახასიათებს.

გავრცელება — ამიერკავკასიის სენომანური.

სადაურობა—ლოქის მასივი, ფორთფორთის ხეობის ქვედა სენომანურ ვულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან.

კოლექცია—ავტორის.

რაოდენობა—ერთი.

ოჯახი ACTAEONELLIDAE

გვარი *Actaeonella* d'Orbigny

↗
Actaeonella ovata Pčel.

ტაბ. 1, სურ. 4.

1953. *Actaeonella ovata* Пчелинцев, стр. 287, табл. XLV,
рис. 1—3, табл. XLVI, рис. 3.

1953. *Actaeonella* aff. *ovata* Музакарова, стр. 203, табл. XIV,
рис. 8 а, б.

ხელთა მაქვს საშუალო დაცულობის ხუთი ნიმუში ხრამის მასივის აღმოსავლეთ პერიფერიის სენომანურ ვულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან.

ნიერები ოვალურ-კვერცხისებური მოყვანილობისა არიან. ერთ-ერთი მათგანის ზომებია: სიმაღლე—62 მმ, სიგანე—41 მმ.

ნიერა შედგება რამდენიმე გიწრო ხვეულისაგან, რომლებიც ერთმანეთს ფარავენ. ნიერის გარე ზედაბარი გლუვია, მხოლოდ მის ქვედა ნაწილში შეიმჩნევა სუსტად გამოსახული სპირალური ზრდითი ხაზები.

თითოეულ ხვეულზე ვერტიკალურ კვეთში ჩანს სამ-სამი სპირალური ნაოჭი.

აპერტურა გიწროა და ქვევითკენ რამდენადმე გაფართოებული.

შსგავსება-განსხვა-გებანი—ნიმუში ფორმით და შინაგანი აგებულებით ჰგავს *Actaeonella armenica* Pčel.-ს. მაგრამ ეს უკანასკნელი უფრო ვიწროა და წაგრძელებული, ბოლო ხვეული კი ზევით და ქვევით არ ფარავს წინას.

გავრცელება — აშიერკავებასითა და შეუა აზიის სენომანური და ქვედა ტურონული.

სადაურობა — ქლდეისის წყლის მარცხნა შენაკადის სენომანურ გულგანოგენურ-კარბონატული წყებიდან.

ქოლექცია — ავტორის.

რაოდენობა — ხუთი.

კლასი LAMELLIBRANCHIATA

ოჯახი ARCIDAE

გვარი *Arca* Linne

Arca beaumontii d'Orb.

ტაბ. I, სურ. 8.

1843. *Arca beaumontii* d'Orbigny, vol. III, p. 237, pl. 324.

ხელთა მაჭვის ნიმუში, რომელიც ნიერის კალაპოტს წარმოადგენს. მისი ზომებია: სიგრძე — 64 მმ, სიმაღლე — 47 მმ, სისქე — 17 მმ.

ნიერა თანაბარსაგდულიანია; საგდულები სამკუთხედისებური მოყვანილობის, გამობერილი და არათანაბარმხრიანი არიან.

წინა კიდე რკალურია. იგი თანდათან გადადის ოდნავ რკალურ ქვედა კიდეში. ეს უკანასკნელი რკალურ-კუთხედად უერთდება სწორხაზოვან უკანა კიდეს.

თხემილან ქვედა-უკანა კიდისაკენ მიუყვება მომრგვალებული ქედი, რის გამოც საგდულის უკანა მხარე უკანა კიდისაკენ თითქმის შეეულად ეშვება.

თხემი სამკუთხაა, მასივური, მაღალი და შიგნით მოკაუჭებული.

საგდული მოკაზმულია კონკურსტრული ზრდითი ხაზებით. საგდულის უკანა მხარეზე განვითარებულია ქედის პარალელური ჩალრმავება.

მსგავსებანა გავა ნი ნიმუში ფორმითა და მოკაზმულობით ჰგავს *Arca montoniiana* d'Orb.-ის, მაგრამ ეს უკანასკნელი უფრო წაგრძელებულია, მოკლე წინა კადე, მეტად კი დერი და პატარა თავში აქვა.

გავრცელება — საფრანგეთის ქვედა ტურონული.

სადაურობა — ბარდაზორის მიდამოების ქვედა სენომანურ გულგანოგენურ-კარბონატული წყებიდან.

რაოდენობა — ერთი.

ქოლექცია — პ. გამყრელიძის.

Arca cf. archiaciana d'Orb.

ტაბ. IV, სურ. 1.

1843. *Arca archiaciana* d'Orbigny, vol. III, p. 235, pl. 322.

ნიმუში მარჯვენა საგდულის კალაპოტს წარმოადგენს. მისი ზომებია: სიგრძე — 44 მმ, (?) სიმაღლე — 33 მმ, სისქე — 18 მმ.

საგდული ტრაბეციის მოყვანილობის, გამობერილი და არათანაბარ-მხრანია.

წინა კიდე რეალური უნდა ყოფილიყო. ქვედა კიდე თითქმის სწორზა-ზოვანია, უკანა—ჩამოეკეთილი, ზედა კი ოლნავ დაქანებული.

თხემი კარგად გამოსახული, მოკაუჭებული და ოდნავ წინ გადახრილია.

თხემიდან ქვედა-უკანა კიდისისენ ზოუყვება მეტი ქედი, რომელიც საგ-დლულს ორ არათანაბარ ნაწილად ყოფს. წინა ნაწილი თანაბრად და სუსტად დაქანებულია, უკანა კი კიცაბოა. უკანა შხარებზე ქედის პარალელურად სუსტი ჩაღრმავები ისახება, რასაც შეორე სუსტად განვითარებული ქედი საზღ-რავს. ზედა-უკანა კიდე ფრთისებურად არის გაშეერილი.

საგდული მოკაზმულია კიდეების პარალელური კონცენტრული ზრდითი ხაზებით.

მსგავსება-განსხვავებანი — ჩემი ნიმუში ფორმითა და მოკაზმუ-ლობით ემსგავსება *Arca orbigniana* Math.-ს, მაგრამ ეს უკანასკნელი უფრო მძლავრი და მეტად გაშვერილი ფრთით, მეტი სიმაღლით და მაღალი თხემით ხასიათდება.

გავრცელება — საფრანგეთის სენომანური.

სადაურობა — ლოების მასივი, მდ. ფორთფორთის ხეობის ქვედა სე-ნომანურ ვულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან.

კოლექცია — ავტორის.

რაოდენობა — ერთი.

ოჯახი CUCULLAEIDAE

გვარი *Cucullaea* Lamarck

Cucullaea glabra Park.

ტაბ. II, სურ. 4.

1811. *Cucullaea glabra* Parkinson, vol. III, p. 171.

1836. *Arca glabra* Goldfuss, T. II, S. 142, Taf. 124, Fig. 1 a, b (non c).

1837. *Cucullaea glabra* Sowerby, p. 102, pl. 67.

1843. *Arca fibrosa* d'Orbigny, vol. III, p. 212, pl. 312, fig 1—3
(non 4), 5, 6.

1897. *Arca (Cucullaea) glabra* Каракаш, стр. 62, табл. III, фиг. 8.

1899. *Cucullaea glabra* Woods, pt. I, p. 57, pl. II, fig. 8—12, pl. 12,
fig. 1—5.

1932. *Cucullaea glabra* Моравилко, стр. 26, табл. I, фиг. 1—4, табл. II,
фиг. 1, 2.

1955. *Cucullaea glabra* Эристави, стр. 9.

ორი ნიმუშიდან ერთი მარცხენა საგდულია, ხოლო მეორე ნიმუშის ზი-გა კალაპოტი. ამ უკანასკნელის ზომებია: სიგრძე—57 მმ, სიმაღლე—53 მმ, სისქე—25 მმ.

ნიმუში თანაბარსაგდულიანია, საგდული ოდნავ არათანაბარმხრიანი, მომრგვალებული სამკუთხედის ფორმისა, მაღალი და გამობერილი. წინა კიდე რეალურია. ივი თანდათანობით გადადის თითქმის სწრაბიზოვან ქვედა კი-

დფში, უკანა კიდე სწორხაზოვანია და ჩამოკვეთილი. იგი ქვედა კიდეს კუთხედად უერთდება. ზედა კიდე სწორხაზოვანია. საგდული შუა ნაწილში გამობერილია. ეს ნაწილი თანდათან მაღალ, მასიურ, მოკაუჭებულ და წინ გადაწეულ თხემში გადადის.

საგდული მოკაზმულია კონცენტრული ზრდითი ხაზებით.

მსგავსება-განსხვავებანი—ნიმუში რამდენადმე ემსგავსება *Cucullaea matheroniana* d'Orb.-ის, მაგრამ ეს უკანასკნელი უფრო წაგრძელებულია.

გავრცელება — საფრანგეთისა და ინგლისის აღმოჩენის აღმოჩენისას კავკასიის აპტური.

სადაურობა — ჯანხოშის ხეობის ზედა სენომანურ ვულკანოგენურ წყებიდან.

კოლექცია — ვ. ზესაშვილის.

რაოდენობა — ორი.

Cucullaea glabra Park. var. *localis* Mord.

1932. *Cucullaea glabra* var. *localis* Мордвинко, стр. 28, табл. II, фиг. 3, 4, табл. VI, фиг. 12.

საშუალო დაცულობის მარჯვენა საგდულის კალაპოტის ზომებია: სიგრძე—50 მმ, სიმაღლე—40 მმ.

საგდული არათანაბარმხრიანი, ტრაპეციის მოყვანილობისა და ძლიერ გამობერილია. ზედა კიდე სწორხაზოვანია. იგი უკან გაშეერილ სუსტად გამოსახულ ფრთას ქმნის. წინა კიდე რკალურია, დაქანებული და თანდათანობით გადადის სწორხაზოვან, ოდნავ შეზნექილ ქვედა კიდეში. უკანა კიდე დაქანებულია და ქვედა კიდეს რკალურ-კუთხედად უერთდება. თხემიდან ქვედა უკანა კიდისაკენ მიუჟება ქედი. საგდულის წინა ნახევარი მომრგვალებულია, უკანა ნახევარი კი დამრეცია, თითქმის შეეულამდე. თხემი კარგად გამოსახული, წვეტიანი, მოხრილი და ოდნავ წინ გადაწეულია.

საგდული მოკაზმულია კიდეების პარალელური, კონცენტრული ზრდითი ხაზებით. თხემის მახლობლად შეიმჩნევა სუსტად გამოსახული რაღიალური ჰრერიხები.

მსგავსება-განსხვავებანი—ნიმუში *Cucullaea glabra* Park.-საგან განსხვავდება მეტად დაქანებული უკანა ნახევრით, უფრო ფართო თხემით და მეტად გაწვდილი წინა კიდით.

Cucullaea glabra Park. var. *localis* Mordv., -სთან შედარებით ჩემი ნიმუში უფრო კვადრატული მოხაზულობისაა.

გავრცელება — ჩრდილო კავკასიის ზედა აპტური.

სადაურობა — ლოქის მასივი, ხოჯორნის მიღამოების ქვედა სენომანურ ვულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან.

კოლექცია — აგტორის.

რაოდენობა — ერთი.

ოჯახი GLYCYMERIDAE

გვარი *Pectunculus* Lamarck

Pectunculus euglyphus Woods

ტაბ. II, სურ. 8.

1899. *Pectunculus euglyphus* Woods. pt. I, p. 71, pl. XIV, fig. 13 a—c.

საშუალო დაცულობის ნიმუში მარცხენა საგდულის კალაპოტს წარმოადგენს. მისი ზომებია: სიმაღლე—36 მმ, სიგრძე—39 მმ. სისქე—14 მ.

საგდული მომრგვალებული ტრაპეციის მოყვანილობისა და ოდნავ არა-თანაბარმხრიანია. წინა კიდე რკალურია. იგი თანდათან გადადის სწორხაზოვან კვედა კიდეში. ეს უკანასკნელი კუთხედად უერთდება სუსტად რკალურ უკანა კიდეს. ზედა კიდე სწორხაზოვანია. საგდულის შუა ნაწილი ძლიერ გამობერილია, უკანა შხარე დადაბლებული და ოდნავ გაბრტყელებულია.

თხემი მასივური, სქელი და მოკაუჭებულია.

საგდული მოკაზმულია რადიალური და კონცენტრული ზრდითი ხაზებით. ისინი კარგად არიან გამოსახული საგდულის კიდეებზე და ბადისებურ მოკაზმულობას ქმნიან.

მსგავსება—განსხვავებანი—ნიმუში ჰაგავს *Pectunculus sublaevis* S o W.-ის, მაგრამ ეს უკანასკნელი უფრო მომრგვალებულია, უფრო პატარა, დაბალი თხემი და მეტად დაშორებული რადიალური წიბოები ახასიათებს.

გავრცელება—ინგლისის სენომანური (Chalk Marl).

სადაურობა—მდ. ფორთფორთის ხეობის ქვედა სენომანურ ვულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან.

კოლექცია—ავტორის.

რაოდენობა—ერთი.

ოჯახი PINNIDAE

გვარი *Pinna* Linne

Pinna guadelupae Böse

ტაბ. V, სურ. 7.

1910. *Pinna guadelupae* Böse, p. 85, lam. XII, fig. 10, lam. XIII, fig. 1, 2, lam. XIV fig. 1, 2.

საშუალო დაცულობის ნიმუში ნიერის შიგა კალაპოტს წარმოადგენს. ნიმუშს თხემი მოტეხილი აქვს, ამიტომ სიმაღლე არასრულია; მისი ზომებია: სიმაღლე—96 მმ, სიგანე—55 მმ, აპიკალური კუთხე—40°-მდე.

ნიერის კეეთი ოთხკუთხაა. საგდული მოკაზმულია რადიალური და კონცენტრული ნაოქებით. კონცენტრული ნაოქები კარგადაა გამოსახული. ორი ერთმანეთის მიმდებარე ოდნავ გამოზინექილ წახნაგზე. ამ წახნაგზის ერთი ნაწილი დაფარულია რადიალური ნაოქებით, ხოლო მეორე ნაწილი კონცენტრულით. დანარჩენ ორ წახნაგზე განვითარებულია რადიალური ნაოქები, რომლებსაც გარდიგარდო ნაოქები ახლავთ, რაც ბადისებურ მოკაზ-

მულობას ქმნის. ნაოჭების გადაკეთის აღვილებში პატარა კოჭებია განვითარებული.

მსგავსება-განსხვავებანი—ნიმუში ფორმითა და მოკაზმულობით პგავს *Pinna cretacea* Schloth.-ს, მაგრამ ამ უკანასკნელს რამდენადმე განსხვავებული კონკრენტრული ნაოჭები აქვს; ისინი უხვევენ რა 90° -ით ხვდებიან რადიალურ წიბოებს, მაშინ როდესაც ჩემს ნიმუშზე კონკრენტრული წიბოები 180° -იან რეალს შემოხაზავენ.

გავრცელება—გვადელუების ალბურ-სენომანური.

სადაურობა—ხრამის მასივის სენომანურ ვულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან (კლდეისის წყლის მარცხენა შენაკადის ხეობა).

კოლექცია—ავტორის.

რაოდენობა—ერთი.

Pinna cretacea Schloth.

ტაბ. I, სურ. 3.

1836. *Pinna quadrangularis* Goldfuss, T. II, S. 157, Taf. 127, Fig. 8.

1836. *Pinna restituta* Goldfuss, S. 158, Taf. 138, Fig. 3 a, b.

1836. *Pinna depressa* Goldfuss, S. 158, Taf. 128, Fig. 3.

1843. *Pinna quadrangularis* d'Oppigny, vol. III, p. 256, pl. 333, fig. 4, 5.

1866. *Pinna cretacea* Zittel, S. 11(87), Taf. 13, Fig. 1 a, b.

1872. *Pinna cretacea* Geinitz, S. 54, Taf. 14, Fig. 2, 3.

ნიმუშები შიგა კალაპოტებს წარმოადგენენ. ზოგიერთ მათგანზე შერჩენილია ნიერის პრიზმული ზრე. ყველა ნიმუშს თხემის ნაწილი და ქვედა კიდე მოტებილი აქვს. ერთერთის ზომებია: სიმაღლე—70 მმ, სიგანე ზედა ნაწილში—18 მმ, სიგანე ქვედა ნაწილში—30 მმ, აბიკალური კუთხე— 15° .

ნიერას, როგორც ქვედა, ისე ზედა ნაწილში რომბული კვეთი გააჩნია.

საგდულები მოკაზმულია 10-მდე რადიალური წიბოთ.

მსგავსება-განსხვავებანი—ჩემი ნიმუში ფორმითა და მოკაზმულობით პგავს *Pinna robiniaefolia* d'Orb.-ის, მაგრამ ამ უკანასკნელს დიდი აბიკალური კუთხე, რადიალურ წიბოთა მეტი რაოდენობა და სხვაგვარი კვეთი აქვს.

გავრცელება—გერმანიის სენომანურ-ქვედა სენონური; საფრანგეთის ტურონული.

სადაურობა—ლოქის მასივის აღმოსავლეთ პერიფერიის (სს. ხოჯორი, წობი) ქვედა სენომანურ ვულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან.

კოლექცია—ავტორის.

რაოდენობა—საში.

Pinna decussata Goldf.

ტაბ. V, სურ. 1.

1955. *Pinna decussata* ზე საშვილი, გვ. 160, ტაბ. V, სურ. 4, (იბ. სიხონიმიკი)

ნიმუში ნიერის შიგა კალაპოტს წარმოადგენს. მას ქვედა ნაწილი აკლია, ამიტომ სიმაღლე არასრულია—72 მმ, აბიკური კუთხე— 30° , სიგანე—34 მმ.

ნიუარას პირამიდისებური მოყვანილობა და წუშისებური კევთი აქვს.

საგდულები მოკაზმულია კარგად გამოსახული კრამიტისებური აღნაგობის რადიალური წიბოებით. ამის გარდა ჩანს სუსტად გამოსახული კონცენტრული ზრდითი ხაზები. რადიალური წიბოთა რიცხვი 12-მდე აღწევს. ისინი გაყოფილია წიბოთაშორისი ლარებით, რომელთა განი წიბოთა განს 3-ჯერ აღემატება.

მსგავსება-განს ხვავებანი — ნიმუში ფორმითა და მოკაზმულობით წაგავს *Pinna arata* Forb.-ს, მაგრამ ეს უკანასკნელი ინტერმედიალური წიბოებით ხასიათდება. ნიმუში ემსგავსება აგრეთვე *Pinna robinaldina* d'Orb.-ის, მაგრამ ამ უკანასკნელს უფრო მახვილი აპიკალური კუთხე და შეტი განი აქვს.

გავრცელება — გერმანიის სენომანურ-ტურონული, ინგლისის სენომანურ-მაასტრიტიტული.

სადაურობა — მაშავერის ხეობის ზედა ცარცულ ვულკანოგენური წყების პირველ ქვეწყებიდან.

კოლმეცია — ვ. ზესაშვილის.

რაოდენობა — ერთი.

ოჯახი — BAKEWELLIDAE

გვარი — *Gervilleia* Defrance

Gervilleia alaeformis Sow.

ტაბ. IV, სურ. 2.

1843. *Gervillia alaeformis* d'Orbigny, vol. III, p. 484, pl. 395, fig. 1—3.

1850. *Gervillia alaeformis* d'Orbigny, vol. II, p. 82.

1857. *Gervillia alaeformis* Pictet et Renevier, p. 120, pl. XVIII, fig. 1, 2.

1871. *Gervillia alaeformis* Stoliczka, vol. III, p. 399.

1907. *Gervillia alaeformis* Woods, vol. II, pt. IV, pl. XI, fig. 9a—d, text-fig. 9—14.

1926. *Gervillia alaeformis* Ренгарте, стр. 45.

ნიმუშები მარცხნა საგდულის კალაპოტებს წარმოადგენენ. ერთ-ერთი მათგანის ზომებია: სიმაღლე — 112 მმ, სიგრძე — 75 მმ.

საგდული ძლიერ არათანაბარმხრიანი და გამობერილია, წინა კიდე რეალურია და შეგნით არის შეზნექილი. იგი თანდათანობით გადადის რეალურ ქვედა ჭიდეში. უკანა კიდე სუსტად შეზნექილია და სწორხაზოვან ზედა კიდესთან ქმნის კარგად გამოსახულ ფრთას. ზედა კიდე სწორია და თხემის წინ ოდნავ ფრთისებურად არის წაგრძელებული.

თხემი მაღალი, კარგად გამოსახული, მოკაზმულებული და წინ გადახრილია. საგდული თხემიდან ზედა უკანა კიდის მიმართულებით გამობერილია, მოკაზმულია კონცენტრული ზრდითი ხაზებით და სუსტი ნაოჭებით, რომლებიც კიდეების მოხაზულობას იმეორებენ.

მსგავსება-განსხვავებანი — ნიმუშებით ფორმითა და მოკაზმულობით წააგავს *Gervilleia renauxiana* Mant.-ის. ამ უკანასკნელს უფრო დიდი წინა ფრთა და მეტად დაქანებული ზედა კიდე ახასიათებს, რაც საგდულს ირიბ მოყვანილობას აძლევს.

გავრცელება — საფრანგეთის აპტური, ინგლისის ალბური, ჩრდილოეთ კავკასიის ბარემული.

სადაურობა — კლდეისის ხეობის სენომანურ ვულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან.

კოლექცია — ავტორის.

რაოდენობა — ორი.

Gervilleia cf. rostrata Sow.

ტაბ. V, სურ. 2.

1843. *Avicula cenomaniensis* d'Orbigny, vol. III., p. 446, pl. 391, fig. 11—13.

1850. *Avicula cenomaniensis* d'Orbigny, vol. II, p. 167.

1907. *Gervillia rostrata* Woods, vol. II, pt. II, p. 83, pl. XI, fig. 15—20, (non 12 a, b, 13, 14).

ნიმუში მარცხენა საგდულის კალაპოტს წარმოადგენს. მისი ზომებია: სიგრძე — 26 მმ, სიმაღლე — 18 მმ.

საგდული სამკუთხედისებური მოყვანილობისაა. ზედა კიდე სწორხაზოვანია. უკანა და ქვედა კიდეები რკალურია და ერთმანეთში თანდათან გადადიან. წინა კიდე ოდნავ რკალურია.

საგდულის უკანა ნახევარი დაბალია. დაახლოებით შუა აღგილას საგდული გამობერილია და ეს გამობერილობა თანდათან წაგრძელებულ და შიგნით მოხრილ, სუსტად მოკაუჭებულ თხემში გადაღის. თხემი თითქმის კიდურია, რის გამოც საგდული ძლიერ არათანაბარმხრიანი.

ზედა მხარეზე განვითარებულია წაგრძელებული, სამკუთხედისებური ფრთა, თხემის წინ კი ვიწრო გრძელი მოედანი. წინა ყური ჩამოტეხილია.

საგდული მოკაზმულია კონკრენტული ზრდითი ხაზებით.

მსგავსება-განსხვავებანი — ნიმუში ჰგავს *Gervilleia alaeformis* S. O. W.-ის, მაგრამ ეს უკანასკნელი ზომით დიდია და უფრო ფართო უკანა ფრთა და მასეური თხემი აქვს.

გავრცელება — ინგლისის ზედა ალბური, საფრანგეთის ტურჩინული.

სადაურობა — შულავრის ხეობის ქვედა სენომანურ ვულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან (ს. ჯილიზ).

კოლექცია — ავტორის.

რაოდენობა — ერთი.

გვარი Pedalion Huddesford

Pedalion subspatulata Reuss

ტაბ. III, სურ, 1.

1846. Perna subspatulata Reuss, S. 24, Taf. XXXII, Fig. 16—17.

ნიმუში ნიუკარის შიგა კალაპოტს წარმოადგენს. მასზე ნაწილობრივ არის შერჩენილი პრიზმული შრე. მისი ზომებია: სიგრძე—44 მმ, სიმაღლე—59 მმ, სისქე—14 მმ.

ნიუკარი თანაბარსაგდულიანია. საგდულები მომრგვალებულ-ოთხკუთხე-დის ფორმისა, სუსტად გამობერილი და ძლიერ არათანაბარმხრიანია.

წინა კიდეს შეზნექილი რკალის ფორმა აქვს. ქვედა კიდეც რკალურია. იგი თანდათან გადადის წინა და უკანა კიდეში. უკანა კიდეც სუსტად რკალური მოყვანილობისაა. ზედა კიდე სწორხაზოვანია; უკანა კიდე—ზედას კუთხედად უერთდება.

თხემი კიდურია, წვეტიანი, წინ გადახრილი. საგდული მოკაზმულია კი-დების პარალელური, კონკუნტრული ზრდითი ხაზებით.

მსგავსება-განსხვავებანი — ნიმუში ფორმით და მოკაზმულობით ჰავას Pedalion quadrata S o W.-s, მაგრამ ეს უკანასკნელი დიდი ზომისაა, ნაკლებ არათანაბარმხრიანია და ზედა კიდე რკალური აქვს.

გავრცელება — გერმანიის სენომანური.

საჭარი რობა — მოშევანის ხეობის ქვედა სენომანურ ვულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან.

კოლექცია — ავტორის.

რაოდენობა — ერთი.

ოჯახი INOCERAMIDAE

გვარი Inoceramus Sowerby

ქვეგვარი Mytiloides Brongniart

Mytiloides labiatus Schloth. var. auriculata n. var.

ტაბ. IV, სურ. 3.

ეს სახესხვაობა კოლექციაში წარმოდგენილია ერთი ნიმუშით, რომელიც მარჯვენა საგდულს წარმოადგენს. მისი ზომებია: სიგრძე—63 მმ, სიმაღლე—99 მმ, წინა კუთხე—120°, ღერძის კუთხე—80°.

საგდული სუსტად გამობერილი, არათანაბარმხრიანი და ოვალური მოყვანილობისაა. წინა კიდე რკალურია. იგი თანდათანობით გადადის რკალურ-სავე ქვედა კიდეში. უკანა კიდეც იგრძელება რკალურია. თხემი პატარაა, ზევით ამართული და წინისკენ-მოკაზმული.

საგდული ღერძის გასწვრივ მკაფიოდ წაგრძელებულია. თხემის წინ სა-კმაოდ კარგად გამოსახული ფრთა არის განვითარებული.

საგდული მოკაზმულია წესიერი, წაგრძელებული ოფილის მოყვანილობის კონცენტრული და რეოლობებიანი (ქედობებიანი) წიბოებით. თხევზე და მის მახლობლად წიბოები სუსტად არიან წაგრძელებული, მოზრდილობის სტადიაზე კი კი მათი წაგრძელება მეტ-ნაკლებად საგდულის ღერძს თანხედება. წიბოები კარგად არიან განვითარებული ყურზედაც, სადაც მის მოხაზულობას იმეორებენ.

მსგავსება-განსხვავებანი—ნიჭუში თხევის მოყვანილობით, ფორმით და სკულპტურით წააგავს *Mytiloides labiaetus Schloth.-s*, მაგრამ ამ უკანასკნელისაგან განსხვავებით ახასიათებს დიდი ღერძის კუთხე და წინა ყური, რის გამოც მე მას ახალ სახესხვაობად ვთვლი.

გავრცელება—ხრამის მასივის აღმოსავლეთ პერიფერია. ასლანის წყლის ხეობის (სოფ. ივანოვკა) ქვედა ტურონულ ვარდისფერ მერგელოვან კირქვებიდან (*Mytiloides hercynicus Petr.*-თან ერთად).

კოლექცია—ავტორის.

რაოდენობა—ერთი.

ოჯახი PECTENIDAE

გვარი *Chlamys* Bolten

Chlamys subacutus Lam.

1843. *Pecten subacutus* d'Orbigny, vol. III, p. 605, pl. 435, fig. 5—10.
1899. *Pecten (Chlamys) subacutus* Woods, pt. I, p. 169, pl. XXXI,
fig. 7a—i, 8a—e, 9.

ნიმუში ორივე საგდულით არის წარმოდგენილი. მისი ზომებია: სიმაღლე—45 მმ, სიგანე—33 მმ, აბიკალური კუთხე—80°.

საგდულები მომრგვალებული სამკუთხედის ფორმისა და ოდნავ არათანაბარმხრიანია.

მარჯვენა საგდული მოკაზმულია ოცდაოთხი რადიალური წიბოთი. წიბოთაშორისი მანძილები წიბოების განს ორჯერ დაემატება. საგდულის წინა ნახევარში წიბოები ბასრია, საგდულის შუა ნაწილში კი ისინი ოთხეუთხოვანი ხდებიან. უკანა კიდისაკენ წიბოთაშორისი განძილები უფრო მეტია. წიბოები დაფარულია ძნელად შესამჩნევი კონცენტრული ხაზებით. საგდულზე შემორჩენილია უკანა ყურის ნაშთი. თხემის ნაწილი მომტკრეულია, მაგრამ შეიმჩნევა რომ იგი წვეტიანი და ოდნავ მოხრილი უნდა ყოფილიყო.

მარცხენა საგდული ოდნავ ბრტყელია და მსგავსივე მოკაზმულობით ხასიათდება.

მსგავსება-განსხვავებანი—ნიმუში ფორმითა და მოკაზმულობით წააგავს *Chlamys elongatus Lam.*-s, მაგრამ ამ უკანასკნელს რადიალური წიბოები უფრო მიახლოებული აქვს, წიბოები და წიბოთაშორისი ღარები კი წვრილი კოპების მწერივებით არის დაფარული.

ნიმუში საერთო მოყვანილობითა და მოკაზმულობით აგრეთვე წააგავს *Chlamys cretosus Defr.*-s, მაგრამ ეს უკანასკნელი უფრო ფართოა, რადია-

ლური წიბოები იხლოს განლაგებული და ქვედა კიდისაკენ გაღუნული აქვს.

გ ა ვ რ ც ე ლ ე ბ ა — ინგლისის სენომანური; საფრანგეთის ქვედა ტურონული.

ს ა დ ა უ რ ო ბ ა — მდ. ზულავრისა და მდ. ბანუშის წყალგამყოფის ქვედა სენომანურ ვულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან.

კოლექცია — ავტორის.

ჩათდენობა — ერთი.

გვარი *Camptonectes* Meek

Camptonectes laevis Nills.

ტაბ. V, სურ. 6.

1846. *Pecten laevis* Reuss, II, S. 26, Taf. 38, Fig. 22, 23.

1866. *Pecten laevis* Zittel, S. 32, Taf. XVII, Fig. 4 a, b, c.

1872. *Pecten laevis* Geinitz, S. 192, Taf. 43,, Fig. 12,13.

ხელთა მაქვს დაცალებული საგდულის რამდენიმე ზიგა კალაპოტი.

საგდული თანაბარმხრიანი და წყსიერი მომრგვალებული სამკუთხედისებური მოყვანილობისა არის. სიგრძე — 15 მმ, სიმაღლე — 15 მმ, აპიკალური კუთხე — 85°.

წინა, ქვედა და უკანა კიდე რკალურია და ერთმანეთში თანდათანობით გადადიან. თხემი მაღალია და წვეტიანი.

საგდული მოკაზმულია სუსტად გამოსახული კონკრენტული ზრდითი ხაზებით. საგდულის ზედა ნაწილზე და კიდეების მახლობლად განვითარებულია ერთმანეთისაგან თითქმის თანაბარ მანძილზე დაშორებული რამდენიმე კონკრენტრული ჭდეული.

თხემის ორივე მხარეზე პატარა ყურები არის წარმოდგენილი. ამასთან, უკანა ყური უფრო დიდია და კარგად გამოსახული.

მსგავს ება-განსხვავებანი — ნიმუშები ფორმითა და მოკაზმულობით წააგავს *Camptonectes ocuti-striatus* Zitt., მაგრამ ეს უკანასკნელი უფრო არათანაბარმხრიანია, თხემი მეტად მოხრილი და წინა ყური უფრო მძლავრიად განვითარებული აქვს.

ჩემი ნიმუში ჰგავს აგრეთვე *Camptonectes exilis* Reuss-ს, მაგრამ ეს უკანასკნელი წაგრძელებული საგდულით და უფრო გრძელი წინა და უკანა კიდით ხასიათდება.

Camptonectes membranaceus Nills. ჩემი ნიმუშისაგან უფრო დიდი აპიკალური კუთხით განსხვავდება.

გ ა ვ რ ც ე ლ ე ბ ა — გერმანიის სენომანურ-ქვედა სენონური, საფრანგეთის ტურონული, შვეიცარია და ლანიის ზედა ცარცული.

ს ა დ ა უ რ ო ბ ა — ლოკის მასივის ჩრდილოეთ პერიფერიის ვულკანოგენური წყების ტურონულ ტუფქვიშაქვებიდან (მწვ. ქამარ-კაიას მიდამოები).

კოლექცია — შ. ჯავახიშვილის, ავტორის.

ჩათდენობა — ათი.

კვართი Neithea Drouet

Neitheä quadricostata Sow.

ပုပ္ပ. I, ပျော်. 7.

1814. *Pecten quadricostata* Sowerby, vol. I, p. 121, pl. 56, fig. 1, 2.
 1836. *Pecten quadricostatus* Goldfuss, II, S. 51, Taf. XII, Fig. 7.
 1871. *Vola quadricostata* Stoliczka, vol. III, p. 430.
 1872. *Vola quadricostata* Geinitz, S. 37, Taf. X, Fig. 14—16.
 1899. *Pecten (Neithea) quadricostatus* Woods, pt. I, p. 210, pl. XV,
 fig. 6, 7, text-fig 3—5.
 1946. *Neithea quadricostatus* Stehépinsky, p. 122, pl. XIV, fig. 10 a—b.

ხელთა მაქვეს ორივე საგდულის რამდენიმე კალაპოტი, რომლებზედაც ნიერარის პრიზმული შრე აქა-იქ არის შერჩენილი. სამი მათგანის ზომები ასეთია:

I	II	III
სიგრძე 61 მმ	59 მმ	52 მმ
სიგანგ 76 მმ	51 მმ	61 მმ

საგდული მომრგვალებულ-სამკუთხედისებური მოყვანილობისაა, ზურგის მხარეზე წაგრძელებული, მუცლის მხარეზე მომრგვალებული, თითქმის თანა-ბარმხრიანი და გამობერილი.

თხემი კარგად გამოსახული, სქელი და მოხრილია. საგდულები მოკაზმულია 18—21 წიბოთი. წიბოები კარგად განვითარებული და მომრგვალებულია. გიორჩევა ხუთი მთავარი, დიდი ზომის და მათ შორის სამ-სამი, შედარებით პატარა, ჩანამატი წიბო. ჩანამატი წიბოები ჩვეულებრივად ერთნაირი სიდიდისაა, მხოლოდ ზოგჯერ ზუა წიბო შედარებით მძლავრადაა განვითარებული. წიბოები და წიბოთაშორისი მანძილები დაფარულია წვრილი კონცენტრული ჰერცითი ხაზებით.

ერთ-ერთ საგდულზე შემორჩენილია უკანა უყრი. იგი საგდულის კიდევ ერთ შორსაა გაშვერილი. ბარცხენა საგდული ოდნავ შეზნექილია და მოკაზმულია 18 რადიალური წიბოთი. ბარცხენა საგდულის სიგრძე აღემატება სიგრძეს (59—51 მმ.).

შსგავსება-განსხვავებანი—ნიმუშები ფორმითა და მოკაზმულობით ემსგავსებიან *Neitheia quinquecostata* Sow.-n, მაგრამ ამ უკანასკნელს ოთხი ჩანამატი წიბო და შედარებით პატარა ზომის ყორებით აქვს.

გავრცელება—გერმანიის სენომანურ-ქვედა სენონური, ინგლისის ჟედა ალბურ-ქვედა სენომანური.

სადაურობა—ლოქის მასივი, ფორთფორთის ხეობის ქედდა სენომანურ ვულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან; ჯანხოშის წყლის ხეობის ზედა სენომანურ ვულკანოგენურ წყებიდან.

კოლექტურა — შ. ჯავახიშვილის, ვ. ზესაშვილის, ავტორის.

ମାନ୍ଦ୍ରେନ୍ଦ୍ରା—ମତବୀ.

ოჯახი LIMIDAE

გვარი *Lima* Bruguère*Lima* cf. *pseudocardium* Reuss

ტაბ. V, სურ. 5.

1846. *Lima pseudocardium* Reuss, II, S. 33, Taf. 38, Fig. 2,3.1872. *Lima pseudocardium* Genitz, S. 204, Taf. 42, Fig. 14; 15.

ხელთა მაქვს საშუალო დაცულობის ნიშვნი, რომელზეც ორივე საგდული არის წარმოდგენილი.

საგდული ზომიერად გამობერილი და ოვალურ-მსხლისებური მოყვანილობისაა. მარცხენა საგდულს ქვედა კიდე მომტკრეული აქვს, ამიტომ მხოლოდ მარჯვენა საგდულის ზომები არის მოკემული: სიგრძე—16 მმ, სიმაღლე—21 მმ.

კიდეები მომრგვალებულია. წინა კიდე უფრო გრძელია ვიდრე ზედა, ამიტომ საგდული რამდენადმე ირიბადად დაქანებული.

თხემი მასიურია, მაღალი, წვეტიანი და შიგნით მოკაუჭებული. საგდული მოკაზმულია რადიალური წიბოებით, რომელთაც სუსტად გამოსახული კრამიტისებური ნაშენობა ახასიათებთ. მარცხენა საგდულზე განვითარებულია რამდენიმე კონკრეტურული ზრდითი ხაზი, რომლებიც წიბოებზე არსებული სუსტი გამსხვილებებით არიან შექმნილი.

მარცხენა საგდული უფრო მეტად გამობერილი და რამდენადმე მოკლეა.

მსგავსება-განსხვავებანი—ჩემი ნიშვნი ჰქონის *Lima* (*Plagiosostoma*) *cretacea* Woods-s, მაგრამ ამ უკანასკნელს უფრო წვეტიანი თხემი, ჟეაზლოვებული, წვერილი რადიალური წიბოები და შედარებით გრძელი წინა კიდე აქვს.

გავრცელება—გერმანიის სენომანურ—ქვედა სენონური.

სადაურობა—მდ. ტალავრის მარჯვენა შენაკადის სათავის (მწვ. ქამარ-კაია) ტურონული ტუფქვიშაქვებიდან.

კოლექცია—ავტორის.

რაოდენობა—ერთი.

ოჯახი OSTREIDAE

გვარი *Exogyra* Say*Exogyra* cf. *digitata* Sow.

ტაბ. IV, სურ. 6.

1869. *Ostrea digitata* Coquand, p. 142, pl. XII, fig. 6—8.1872. *Ostrea* (*Exogyra*) *digitata* Geinitz, S. 184, Taf. XI, Fig. 14.1913. *Exogyra digitata* Woods, pt. IX, p. 417, text-fig. 249—252.

ხელთა მაქვს საშუალო დაცულობის მარცხენა საგდული, რომელზედაც შემორჩენილია სახისათვის დამახასიათებელი ნიშნები. მისი ზომებია: სიგრძე—87 მმ, სიმაღლე—93 მმ.

საგდული თათისებური ფორმისაა. თხემი კარგად არ არის დაცული, მაგრამ შეიმჩნევა, რომ იგი მოხრილი და წინ გადაწეული უნდა ყოფილიყო. საგდული მოკაზბულია მეტ-ნაკლებად მკეცებით, რაღაც ნაოჭებით. 5-მდე ნაოჭი თხემთან იწყება, სხვები კი ჩანაბატი ნაოჭების სახით არიან. ზოგიერთი მათგანი გამოშევრილია და ქვედა კიდეს დაებილულ შესახედაობას იძლევს.

ნაოჭები ერთმანეთისაგან გაყოფილია ნაოჭთაშორისი ლარებით. ნაოჭებიცა და ლარებიც დაფარულია კონკრენტრული ზრდითი ხაზებით, რის გამოც საგდულს ქერქისებური აგებულება აქვს.

მ ს გ ა ვ ს ე ბ ა - გ ა ნ ს ხ ვ ა ვ ე ბ ა ნ ი — ნიმუში წააგავს *Exogyra laciniata* d' Orb. - ის, მაგრამ ეს უკნასენელი უფრო მოკლე და მაღალია, მკვეთრიდ განვითარებული თხემი და ნაოჭების ჩიცხევიც შეტი აქვს.

გ ა ვ რ ც ე ლ ე ბ ა — საფრანგეთის და ინგლისის სენომანური.

ს ა დ ა უ რ ო ბ ა — ლოქის მასივი. ხოჯორნის შიღამოების ქვედა სენომანურ კულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან.

კოლექცია — ავტორის.

რ ა მ დ ე ნ ო ბ ა — ერთი.

ოჯახი DREISSENIDAE

გვარი *Dreissena* Beneden

Dreissena cf. *lanceolata* Sow.

ტაბ. II, სურ. 3.

- 1843. *Mytilus lanceolatus* d'Orbigny, vol. III, p. 270, pl. 338, fig. 5, 6.
- 1843. *Mytilus falcatus* d'Orbigny, vol. III, p. 280, pl. 341, fig. 11—13.
- 1850. *Mytilus lanceolatus* d'Orbigny, vol. II, p. 166.
- 1850. *Mytilus abruptus* d'Orbigny, vol III, p. 107.
- 1850. *Mytilus subfalcatus* d'Orbigny, vol III, p. 166.
- 1857. *Mytilus lanceolatus* Pictet et Renevier, p. 110, pl. XV, fig. 7.
- 1871. *Mytilus lanceolatus* Stoliczka, vol. III, p. 372.
- 1899. *Dreissensia lanceolata* Woods, p. 110, pl. 18, fig. 13—15, pl. 19. fig. 1—11.

ხელთა მაქვს საშუალო დაცულობის, რამდენიმე ნიმუში. ერთ-ერთი მათგანის ზომებია: სიმაღლე — 33 მმ, სიგანე — 16 მმ, სისქე — 8 მმ, აპიკალური კუთხე — 43°.

საგდულს მაღალი ოვალურ-ტრაპეციონალური მოყვანილობა აქვს. წინა კიდე სწორი ან ოდნავ შეზნექილია. უკანა, ქვედა და ზედა კიდეები რეალურია. თხემიდან ქვედა წინა კიდისაკენ საგდულს მომრგვალებული ქედი მიუყვება, რის შედეგადაც წინა მხარე საგდულების გამყოფი სიბრტყის მართობულია.

თხემი კიდური, პატარა, წვეტილი და ოდნავ წინ გადახრილია. საგდული მოკაზბულია კონკრენტრული ზრდითი ხაზებით.

მ ს გ ა ვ ს ე ბ ა - გ ა ნ ს ხ ვ ა ვ ე ბ ა ნ ი — ნიმუში ფორმითა და მოკაზბულობით რამდენადმე წააგავს *Dreissena siliqua* d'Orb.-s., მაგრამ ეს უკანასენელი

დიდი ჰომით, მეტი სიგრძით, მოკლე დაქანებული ზედა კიდით და ნაკლებ მოხრილი თხემით ხასიათდება.

გვრცელება—ინგლისის პტერურ-ზედა ალბური, საფრანგეთის ნეოკომურ-სენომანური.

სადაურობა—ლოქის მასივი, ფორთფორთის ხეობის ქვედა სენომანურ ვულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან.

კოლექცია—ავტორის.
რაოდენობა—საში.

ოჯახი TRIGONIDAE

გვარი *Trigonia* Bruguiere

Trigonia dedalea Park.

ტაბ. I, სურ. 2.

1813. *Trigonia dedalea* Sowerby, vol. I, p. 198, pl. 88.

1875. *Trigonia dedalea* Lycett, p. 100, pl. XXII, fig. 7, 8, pl. XVIII, fig. 2, 3.

1899. *Trigonia dedalea* Woods, pt. I, p. 30.

ხელთა მაქვს რამდენიმე ნიმუში ლოქის მასივის ვულკანოგენურ-კარბონატული და ვულკანოგენური წყებიდან. ერთ-ერთი ტიპიური ნიმუშის ზომებია: სიმაღლე—60 მმ, სიგრძე—65 მმ.

საგლულს ოვალურ-კვადრატული მოხაზულობა აქვს და არათანაბარ-შეჩინია. კიდეები რკალურია და ერთმანეთს რკალურ-კუთხედად უერთდებიან. თხემი პატარაა, სუსტად გამოსახული და წინა კიდესთან მიახლოებული. თხემიდან ქვედა-უკანა კიდისაკენ მიემართება მეტ-ნაკლებად მკვეთრი ქედი, რომელიც საგლულს ორ არათანაბარ ნაწილად ყოფს. ქედის ზემოთ მოთავსებულია კონკრეტული ზრდითი ხაზებით დაფარული არეა. საგლულის დიდი ნაწილი კოპების მწერივებით არის მოკაზმული. მწერივები თხემთან ახლოს V-ს მაგვარ გალუნვას ქმნიან. ქვედა კიდისაკენ ეს გალუნვა თანდათან რკალური ხდება.

მსგავსება-განსხვავებანი — ნიმუშები მოგვაგონებენ *Trigonia amudariensis* Ark e h.-ს, მაგრამ ამ უკანასკნელს კოპები გამოხატული არა აქვს მკვეთრად, რის გამოც მწერივებს წიბოს შესახედაობა აქვთ.

ჩემი ნიმუშები წააგავს აგრეთვე *Trigonia nodosa* Sow. var. *orbignyan* Lyc.-ს, მაგრამ ეს უკანასკნელი უფრო წაგრძელებულია და არეა ქიმით ორ ნაწილად აქვს გაყოფილი,

გვრცელება—ინგლისის პტერურ-სენომანური.

სადაურობა—ლოქის მასივი, ფორთფორთის ხეობის ქვედა სენომანურ ვულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან; ჯანხოშის წყლის ხეობის ზედა სენომანურ ვულკანოგენური წყებიდან.

კოლექცია—ვ. ზესაშვილის, ავტორის.

რაოდენობა—რეა.

9. გეოლოგიური ინსტ.-ის შრ., ტ. XIII (XVIII)

ოჯახი ASTARTIDAE

გვარი Astarte Sowerby

Astarte obovata Sow.

ტაბ. III, სურ. 2.

1850. *Corbis obovata* d'Orbigny, vol. II, p. 78.
 1857. *Astarte obovata* Pictet et Renevier, p. 86, pl. XI, fig. 1.
 1871. *Astarte (Eriphylla) obovata* Stoliezka, vol. III, p. 285.
 1906. *Astarte (Eriphylla) obovata* Woods, vol. II, pt. II, p. 113, pl. XV,
 fig. 15—18, pl. XVI, fig. 1—3.

საშუალო დაცულობის ნიმუში მარჯვენა საგდულის ზიგა კალაპოტს წარმოადგენს. მისი ზომებია: სიგრძე—64 მმ, სიმაღლე—55 მმ, სისქე—18 მმ.

საგდული არათანაბარმხრიანია, ონდავ წაგრძელებული.

კიდეები რკალურია; ისინი თანდათან უერთდებიან ერთმანეთს, მხოლოდ ქვედა კიდე უკანა კიდეში რკალურ-უფრთხედად გადადის.

თხემი კარგად გამოსახული, მასიური, წვეტიანი და წინ გადახრილია. თხემიდან უკანა-ქვედა კიდისაჟენ მიემართება მომრგვალებული ქედი, რომელიც საგდულს ორ არათანაბარ ნაწილად ყოფს: წინა უფრო დიდი და დამრეცია, უკანა უფრო პატარა და ციცაბო.

საგდული მოკაზმულია კონკურრული წიბოებით, რომლებიც კიდეების პარალელური არიან. ჩანს ავრეთვე წერილი კონკურრული შტრიხები.

შსგა ვსება-ვანს ს ვა ვება ნი—ნიმუში წაგავს *Astarte beauforti* Leym.-ს, მაგრამ ეს უკანასკნელი ხასიათდება მეტად კიდური, წინ ნაკლებად გადახრილი თხემით, მეტად რკალური უკანა კიდით და სუსტად გამოსახული კონკურრული წიბოებით. ჩემი ნიმუში *Astarte transversa* Leym.-სგან განსხვავდება ნაკლებ კიდური თხემით და მძლავრად განვითარებული კონკურრული ნაოჭებით.

ვავრ ცელება—შეეიცარის აპტური, საფრანგეთის ნეოკომური, ინგლისის აპტურ—ზედა ალბური.

სადაურობა—ლოქის მასივი, ფორთფორთის ხეობის ქვედა სენომანურ ვულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან.

კოლექცია—ავტორის.

რაოდენობა—ერთი.

ოჯახი ISOCARDIIDAE

გვარი Isocardia Lamarck

Isocardia guerangeri d'Orb.

ტაბ. II, სურ. 7.

1843. *Isocardia guerangeri* d'Orbigny, vol. III, pl. 257 bis.

ხელთა მაქვს საშუალო დაცულობის ორი ნიმუში, რომლებიც მარცხენა საგდულის კალაპოტებს წარმოადგენენ. ოლწერა ეხება ერთ მათგანს. მისი ზომებია: სიგრძე—30 მმ, სიმაღლე—29 მმ.

საგდული სამკუთხედისქბური მოყვანილობისა და არათანაბარმხრინია. წინა კიდე სუსტად რკალურია. იგი კუთხედად უერთდება სუსტად შეზნექილ ქვედა კიდეს. უკანა კიდე რკალურია და ქვედა კიდესთან კუთხეს ქმნის. თხემიდან ქვედა-წინა კიდისაკენ მიემართება მომრგვალებული ქედი, ამიტომ საგდულის წინა მხარე თითქმის შვეულია. თხემიდან ქვედა-უკანა კიდისაკენ მიემართება მეორე, მკეთრად გამოსახული ბასრი ქედი, რომელსაც წინ და პარალელურად სუსტი ჩალრმავება გასდევს, რაც ქედის ინდივიდუალობას უფრო მკვეთრს ხდის. ქედის უკან საგდული დამრეცად არის დაქანებული. თხემთან მიახლოებისას საგდულის უკანა მხარე თანდათან შვეული ხდება.

თხემი კარგად გამოსახული, ეგზოგირულად მოხრილი და წინ გადაწეულია. საგდული მოკაზმულია კონკრენტული ზრდითი ხაზებით.

მსგავსება-განსხვავებანი — ჩემი ნიმუშები ფორმით რამდენადმე მოგვაგონებენ *Isoecardia truncata* Goldf.-ს, მაგრამ ამ უკანასკნელს ნაკლები სიღიძე, სუსტად გამოსახული უკანა ქედი, ნაკლებ დაქანებული წინა მხარე და უფრო ფართო თხემი ახასიათებს.

გავრცელება — საფრანგეთის სენომანური.

სადაცა რობა-ლოქის მასივი, ფორთფორმითი ხეობის ქვედა სენომანურ ვულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან.

კოლექცია — ავტორის.

რაოდენობა — ორი.

ოჯახი CYPRINIDAE

გვარი *Cyprina* Lamarck

Cyprina cf. *quadrata* d'Orb.

ტაბ. III, სურ. 5.

1843. *Cyprina quadrata* d'Orbigny, vol. III, p. 104, pl. 276.

1871. *Cyprina quadrata* Stoliczka, vol. III, p. 193.

1872. *Cyprina quadrata* Geinitz, S. 62, Taf. 17, Fig. 14—16.

1907. *Cyprina* (*Venilicardia*) *quadrata* Woods, vol. II, pt. IV, p. 146, pl. XXIII, fig. 6—9.

საშუალო დაცულობის ორი ნიმუში ნიერის შიგა კალაპოტებს წარმოადგენენ. ერთ-ერთი მათგანის ზომებია: სიგრძე — 54 მმ, სიმალე — 50 მმ, სისქე — 20 მმ.

ნიერა თითქმის თანაბარსაგდულიანია, საგდულები რომბისებურ-ქვად-რატული მოყვანილობისაა და ძლიერ არათანაბარმხრიანი. წინა კიდე მომრგვალებულია; იგი თანდათან გადადის რკალურ ქვედა კიდეში. უკანა კიდე ნაკლებ რკალურია. ქვედა-უკანა და ზედა კიდე ერთმანეთს რკალურ-კუთხედიდ უერთდება. უკანა კიდე რამდენადმე ჩამოკვეთილია.

თხემი მასიური, მოკაზმული და წინ გადახრილია.

საგდულის გარე მოკაზმულობა დაცული არ არის.

მსგავსება-განსხვავებანი — ნიმუში წაგავს *Cyprina ligeriensis* d'Orb.-ს, მაგრამ ეს უკანასკნელი ხასიათდება მეტად წინ წახრილი თხემით

და უფრო დაქანებული უკანა კიდით. *Cyprina erviensis* Leym.-ს ჩენიმუშთან შედარებით ნაკლებ მკვეთრი, მაღალი და კიდური თხემი აქვს.

გავრცელება — სატრანგეთის ტურონული, ინგლისის ზედა ალბურ სენომანური და ტურონულის ქვედა ნაწილები.

სადაურობა—ლოქის მასივი, ფორთფორთის ხეობის ქვედა სენომანურ ვულკანოგენურ-კარბონატული წყების კირქვებიდან.

ქოლექცია—ავტორის.
რაოდენობა—ორი.

Cyprina oblonga d'Orb.

ტაბ. III, სურ. 7.

1843. *Cyprina oblonga* d'Orbigny, vol. III, p. 105, pl. 277, fig. 1—4.

საშუალო დაცულობის ნიმუში ნიერის შიგა კალაპოტს წარმოადგენს: მასზე მხოლოდ აქა-იქ არის შერჩენილი პრიზმული ზრე. მისი ზომებია: სიგრძე—52 მმ, სიმაღლე—42 მმ, სისქე—24 მმ.

ნიერი თანაბარსაგდულიანია, საგდული ძლიერ არათანაბარმხრიანი. საგდულს წაგრძელებული ოვალის მოყვანილობა აქვს. წინა კიდე რკალურია: იგი თანდათან უერთდება რკალურსავე ქვედა კიდეს, რომელიც ნაკლებ მრუდება. ეს კიდე თავის მხრივ რკალურად გადადის ჩამოკვეთილ უკანა კიდეში; ზედა კიდე თითქმის სწორხაზოვანია. საგდული შუა და ზედა ნაწილში გამობერილია. თხემი სუსტად გამოსახული და ოდნავ წინ გადახრილია.

მოკაზმულობა შედგება კონკვენტული ზრდითი ხახებისაგან.

მსგავსება—განსხვავებანი—ნიმუში d'Orbigny-ს მიერ აღწერილი ფორმის საესებით იდენტურია, მხოლოდ უფრო პატარა ზომით ხასიათუება. მაგრამ ეს განსხვავება შესაძლებელია ეკოლოგიური პირობებით იყოს გამოწვეული. ჩემი ნიმუში ჰავას *Cyprina* (Venisicardia) *truncata* Sow.-ის, მაგრამ ეს უკანასკნელი უფრო მომრგვალებული კიდეებითა და მეტი არათანაბარმხრიანობით ხასიათდება.

გავრცელება — სატრანგეთის სენომანური.

სადაურობა—ლოქის მასივი, ფორთფორთის ხეობის ქვედა სენომანურ ვულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან.

ქოლექცია—შ. ჯავახიშვილის.

რაოდენობა—ერთი.

Cyprina lineolata Sow.

1813. *Venus lineolata* Sowerby, vol. I, p. 57, pl. XX (ზედა სურათი).

1850. *Cyprina rostrata* d'Orbigny, vol. II, p. 161.

1871. *Cyprina rostrata* Stoliczka, vol. III, p. 193.

1907. *Cyprina* (Venisicardia) *lineolata* Woods, vol. II, pt. IV, p. 143, pl. XXII, fig. 5, 8, pl. XXIII, fig. 1, 2.

ნიმუშები წარმოდგენილა საშუალო დაცულობის შიგა კალაპოტებით: საგდულს ოვალური მოყვანილობა აქვს. მისი ზომებია: სიგრძე—60 მმ, სიმაღლე—50 მმ, სისქე—14 მმ.

კიდევბი რკალურია და ერთმანეთში თანდათანობით გადადიან. საგდუ-ის ქვედა ნაწილი (მუკლის მხარე) გაბრტყელებულია, ზედა ნაწილი (ზურგის არე) კი გამობერილია; თხემი სქელია, მოხრილი და წინ გადაწეული. თხე-ის უკან ჩანს სუსტად გამოსახული არეა.

საგდულები მოკაზმულია წვრილი, წესიერი კონკრენტრული ზრდითი ხა-ებით, რომლებიც უმეტეს ნაწილად კიდის პარალელური არიან.

მსგავსება-განსხვავებანი—ნიმუში ფორმითა და მოქაზმულობით ააგავს *Cyprina angulata* Sow.-ს, მაგრამ ეს უკანასკნელი სუსტად გამოსა-ული და მოხრილი თხემით, მოკლე უკანა კიდით, მეტად გამობერილი ზედა აწილით ხასიათდება.

ჩემი ნიმუში ფორმითა და მოქაზმულობით ჰყავს აგრეთვე *Cyprina angulata* Woods-ს, მაგრამ უკანასკნელის თხემი ნაკლებ მევეთრად გამოყოფილია, აუდა კიდე შედარებით სწორხაზოვანი აქვს და უფრო მეტად წაგრძელე-იული.

გავრცელება—ინგლისის ზედა ალბური; საფრანგეთის სენომანური.

სადაურობა—ლოქის მასივი, ფორმატფორტის ხეობის სენომანურ კულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან.

კოლექცია—შ. ჯავახიშვილის.

რაოდენობა—ერთი.

Cyprina truncata Sow.

1850. *Venus subtruncata* d'Orbigny, vol. II, p. 159.

1907. *Cyprina (Venicardia) truncata* Woods, pt. IV, p. 145, pl. XXIII fig. 3.

ნიმუში ნიერის კალაპოტს წარმოადგენს. სიგრძე—44 მმ, სიმაღლე—36 მმ, სისქე—13 მმ.

ნიერა თანაბარსაგდულიანია, საგდულები არათანაბარმხრიანი და მომრგვალებულ-ოთხხუთხედის მოყვანილობისაა. წინა კიდე რკალურია, იგი თანდათან გადადის სუსტად რკალურ ქვედა კიდეში. ასეთივე გადასულა შემ-და კიდიდან უკანაში. ეს უკანასკნელი რამდენიმე ჩამოკვეთილია. ზედა კი-დე თითქმის სწორხაზოვნია.

საგდულის ზუა ნაწილი გამობერილია და თანდათანობით გადადის მა-სიურ თხემში. თხემი კარგად გამოსახულია და ოდნავ წინისაკენ გადახრილი.

საგდული მოკაზმულია კიდეების პარალელური ზრდითი ხაზებით.

მსგავსება-განსხვავებანი—ნიმუში მოყვანილობით წააგავს *Cyprina lanceolata* Sow.-ს, მაგრამ ეს უკანასკნელი უფრო მრუდე და მოკლე წინა კიდით, თითქმის სწორი უკანა და მეტად რკალური ზედა კიდით ხა-სიათდება. ჩემი ნიმუში ჰყავს აგრეთვე *Cyprina angulata* Sow.-ს, მაგრამ ამ უკანასკნელს ნაკლებ მევეთრად გამოსახული და მასიური თხემი ახასია-თებს, ხოლო ზედა კიდე სუსტად რკალური აქვს.

გავრცელება—ინგლისის ზედა ალბური (*Schloenbachia rostrata*-ს ზონა), საფრანგეთის სენომანური.

სადაურობა—ლოქის მასივი, ფორმატფორტის ხეობის ქვედა სენომა-ნურ კულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან.

კოლექცია—აფრორის.

რაოდენობა—ერთი.

ოჯახი—TRAPEZIIDAE

გვარი—*Libitina* Schumacher*Libitina trapezoidale* Röm.

1850. *Cypricardia trapezoidalis* d'Orbigny, vol. II, p. 240.

1872. *Cyprina trapezoidalis* Geinitz, S. 229, Taf. L. Fig. 6.

1907. *Trapezium trapezoidale* Woods, vol. II, pt. IV, p. 149, pl. XXIII, fig. 17—19.

ნიმუში მარჯვენა საგდულის შიგა კალაპოტს წარმოადგენს. მისი ზომებია: სიგრძე—25 მმ, სიმაღლე—17 მმ, სისქე—7 მმ.

საგდული არათანაბარმხრიანი, საკმაოდ გამობერილი და ტრაპეციის მოყვანილობისაა. წინა კიდე რკალურია, იგი თანდათანობით გადადის რკალურსავე, მაგრამ ნაკლებად მრუდე ქვედა კიდეში. უკანა კიდე სუსტად რკალურია, ჩამოკეთილი. იგი ქვედა კიდესთან მომრგვალებულ ქუთხეს ქმნის. ზედა კიდე თითქმის სწორხაზოვანია.

თხემი პატარაა, სუსტად გამოყოფილი, წვეტიანი და შიგნით მოხრილი.

თხემიდან ქვედა-უკანა კიდითსაკენ მიერთება მომრგვალებული ქედი.

საგდული მოკაზმულია კონკრენტრული ზრდითი ხაზებითა და შტრიხებით. კონკრენტრული ხაზები ერთმანეთისაგან 3—4 მმ-ით არიან დაშორებული, ისევე როგორც Woods-ის მიერ დასურათებულ ნიმუშებზე.

მსგავსება-განსკავავებანი—ნიმუში ფორმითა და მოკაზმულობით წააგავს *Libithina galicianum* Favre-ს, მაგრამ ეს უკანასკნელი უფრო კოლური თხემითა და მევეთრად გამოსახული ქედით ხასიათდება.

გავრცელება—გერმანიის სენიორანური; ინგლისის ზედა ცარცული.

სადაურობა—მდ. ტალავრის მარჯვენა შენაკადის სათავის (მწვ. ქამბარ-კაიას მიდამოები) ვულკანოგვენური წყების ტურონულ ტუფქვიშაქვი-ბილან.

კოლექცია—ავტორის.

რაოდენობა—ერთი.

ოჯახი LUCINIDAE

გვარი *Lucina* Lamarck*Lucina cf. tenera* Sow.

1836. *Venus? tenera* Sowerby, Trans. Geol. Soc., ser. 2, vol. IV, p. p. 144, 335, pl. XI, fig. 7.

1907. *Lucina tenera* Woods, vol. II, pt. IV, p. 154, pl. XXIV, fig. 10—14.

ნიმუში ნიერის შიგა კალაპოტს წარმოადგენს. მისი ზომებია: სიგრძე—15 მმ, სიმაღლე—14 მმ, სისქე—4 მმ.

ნიერა თითქმის თანაბარსაგდულიანია, საგდულები არათანაბარმხრიანი, გამოცემილი, ოვალური მოყვანილობის.

წინა კიდე რკალურია. იგი თანდათანობით გადადის რკალურსავე ქვე-და კიდეში. ქვედა კიდე უკანასთან მომრგვალებულ კუთხეს ქმნის.

თხემი კარგად გამოსახული და ოდნავ წინ გადახრილია. საგდულს მოკაზმულობა შერჩენილი არა აქვს.

მსგავსება-გან სხვავებანი—ნიმუში ემსგავსება *Lucina pisum* S. O. W.-ის, მაგრამ ეს უკანასკნელი მეტად თანაბარმხრიანია და უფრო მასიური თხემი აქვს.

გავრცელება—ინგლისის ზედა ალბური (*Schloenbachia rostrata*-ს ზონა) და სენტრალური.

სადაურობა—ლოკის მასივი, სოფ. ხოჯორნის მიღამოების ქვედა სენტრალურ ფულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან.

კოლექცია—ავტორის.

რაოდენობა—ერთი.

ოჯახი UNICARDIIDAE

გვარი *Unicardium* d'Orbigny

Unicardium ringmeriense Mant.

ტაბ. II, სურ. 9.

1907. *Unicardium ringmeriense* Woods, vol. II, pt. IV, p. 164, pl. XXV,
fig. 13,14.

ნიმუში მარჯვენა საგდულის კალაპოტს წარმოადგენს. მისი ზომებია: სიგრძე—43 მმ, სიმაღლე—42 მმ.

საგდულს თითქმის კვადრატული მოყვანილობა აქვს და ოდნავ თანაბარმხრიანია. კიდეები მომრგვალებულია, გარდა ლიგამენტის კიდისა, რომელიც შედარებით სწორხაზოვანია. საგდულის წინა მხარე მეტად დაქანებულია ვიდრე უკანა. საგდულის შუა ნაწილი გამობერილია და თანდათან გადადის მასიურ, წვეტიან და წინისკენ გადახრილ თხემში.

საგდული მოკაზმულია სუსტად შესამჩნევი რადიალური და წვრილი კონკრეტული ზრდითი ხაზებით.

მსგავსება-გან სხვავებანი—ნიმუში ფორმით, ზომით და მოყვანილობით სავსებით წააგავს Woods-ის მიერ აღწერილ *Unicardium ringmeriense*-ს, მართალია ამ უკანასკნელს უკეთ გამოსახული რადიალური ზრდითი ხაზები აქვს, მაგრამ ჩემის აზრით ეს არ ეწინააღმდეგება აღწერილ ნიმუშის სახისათვის მიუკუთვნებას.

ჩემი ნიმუში ფორმით წააგავს აგრეთვე *Unicardium vectense* Woods-ს, მაგრამ ეს უკანასკნელი უფრო პატარა ზომისაა, კიდეები მომრგვალებული აქვს, მეტად სიმეტრიულია და უკეთ გამოსახული კონკრეტული წიბოები ახასიათებს.

Unicardium claxbiense Woods ჩემი ნიმუშისაგან განსხვავდება ასი-
მეტრიული, წაგრძელებული საგდულით, ფართო თხემით და დაშორებული
ჭიბოებით.

გავრცელება — ინგლისის ზედა ალბურ-სენომანური.

საღარის მასივი, ფორთფორთის ხეობის ქვედა სენომა-
ნურ კულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან.

კოლექცია — შ. ჯავახიშვილის.

რაოდენობა — ერთი.

ოჯახი CARDIIDAE

გვარი *Cardium* Linné

Cardium productum Sow.

ტაბ. II, სურ. 5.

1843. *Cardium productum* d'Orbigny, vol. III, p. 31, pl. 247.

1871. *Cardium (Trachicardium) productum* Stoliczka, vol. III, p. 217,
pl. XI, fig. 15, 16.

1887. *Cardium productum* Zittel, vol. II, pt. I, p. 98, text.-fig. 140.

ნიმუშები მარცხენა საგდულის კალაპოტებს წარმოადგენენ. ყველაზე დი-
დისა და კარგად დაცული ნიმუშის ზომებია: სიმაღლე — 70 მმ, სიგრძე — 59 მმ,
სისქე — 25 მმ.

საგდული წაგრძელებული ოვალის მოყვანილობისა და თანაბარმხრიანია.
წინა კიდე რკალურია. იგი თანდათან გადადის რკალურსავე ქვედა კიდეში,
უკანა კიდე სწორხაზოვანია. საგდული შუა ნაწილში ძლიერ გამობერილი,
ამაღლებულია. გამობერილი ნაწილი თანდათან გადადის მასიურ, მარალ
და მოკაუჭებულ თხემში.

საგდული მოკაზმულია რადიალური ზრდითი ხაზებით, რომლებიც ერთ-
მანეთისაგან წიბოთაშორისი ღარებით არიან გამოყოფილი. რადიალურ
წიბოებზე განვითარებულია კომების მშერივები. რადიალური წიბოების რი-
ცხვის ზუსტად თქმა გაძნელებულია, რაღვან ნიმუში ნაწილობრივ ქანით
არის დაფარული.

მსგავსება-განსხვავებანი — ნიმუში ფორმითა და მოკაზმულობით
ჰგავს *Cardium moutoniatum* d'Orb.-is, მაგრამ ეს უკანასკნელი სწორი წინა
და რკალური უკანა კიდით, მასიური და ბალალი თხემით ხასიათდება. ჩემი
ნიმუში მსგავსია აგრეთვე *Cardium carolinum* d'Orb.-sa, მაგრამ ამ უკანასკნელს
თხემი უკან აქვს გადახრილი და ნაკლებ წაგრძელებულია.

გავრცელება — საფრანგეთის სენომანურ-ტურონული; ინდოეთის სე-
ნომანურ-ტურონული (უტატურის ფორმაცია).

საღარის მასივი, ფორთფორთის ხეობისა და სოფ. ხო-
ჯორის მიდამოების ქვედა სენომანურ კულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან.

კოლექცია — აგრეთვის.

რაოდენობა — სამი.

გვარი *Protocardia* Beyrich*Protocardia hilliana* Sow.

ტაბ. III, სურ. 4.

1813. *Cardium Hillianum* Sowerby, p. 41, pl. XIV (upper figure).
 1836. *Cardium Hillianum* Goldfuss, T. II, S. 210, Taf. 144, Fig. 4.
 1843. *Cardium Hillianum* d'Orbigny, vol. III, p. 27, pl. 243.
 1846. *Protocardia Hilliana* Reuss, T. II, S. 22, Taf. XLV, Fig. 2.
 1850. *Cardium Hillianum* d'Orbigny, vol. II, p. 162.
 1871. *Protocardium Hillianum* Stoliczka, vol. III, p. 209, 210, pl. XII,
 fig. 8—10, pl. XIII, fig 1—3.
 1872. *Protocardium Hillianum* Geinitz, S. 230, Taf. 50, Fig. 11, 12.
 1907. *Protocardium Hilliana* Woods, p. 197, pl. XXXI, fig. 6 a-c,
 pl. XXXII, fig. 1—6.

საშუალო დაცულობის ნიმუში საგდულის შიგა კალაპოტს წარმოადგენს. მისი ზომებია: სიგრძე—52 მმ, სიმაღლე—45 მმ, სისქე—14 მმ.

საგდული სამკუთხედისებური მოყვანილობის, ოდნავ არათანაბარმხრიანი და ძლიერ გამობერილია.

წინა კადე რკალურია. იგი თანდათანობით გადადის რკალურ ქვედა კიდეში. ეს უკანასკნელი სუსტად რკალურ უკანა კიდეს უერთდება. თხემი მოხრილია.

საგდული მოკაზმულია კონკრენტული ზრდითი ხაზებით, რომლებიც მთელ საგდულს ფარავენ, გარდა უკან დაქანებული ბოლო მესამედისა. საგდულის ეს ნაწილი რადიალური წიბოებით არის დაფარული. ქვედა კიდის ბიბლობლად რადიალური ხაზები ფართოა და გამოყოფილია წიბოთაშორისი ღარებით.

საგდულის ქვედა ნახევარზე, ქვედა კიდის პარალელურად მიუყვება სუსტი ჩალრმავება. მსგავსივე ჩალრმავება საგდულის შუა ნაწილშიც არის. ისინი დაფარული არიან კონკრენტრული ზრდითი ხაზებით.

მსგავსება-განსხვავება—ნიმუში ფორმით და ნაწილობრივ მოკაზმულობით ჰგავს *Protocardia sphaeroidea* Forb.-ს, მაგრამ ეს უკანასკნელი უფრო დიდი ზომისაა, მსხვილი კონკრენტრული ზრდითი ხაზებით არის დაფარული, ხოლო რადიალური ზრდითი ხაზები არ გააჩნია.

გავრცელება—გერმანიის სენომანურ-ტურონული, საფრანგეთის ქვედა ტურონული, ინდოეთის ზედა ცარცული, ინგლისის ქვედა სენომანური.

სადაურობა—ლოკის მასივი, სოფ. ხოჯორნის მიღამოების ქვედა სენომანურ ვულკანოგენურ-კარბონატულ წყებიდან.

კოლექცია—ავტორის.

რაოდენობა—ერთი.

ოჯახი VENERIDAE

გვარი Dosiniopsis Conrad

Dosiniopsis caperata Sow.

ტაბ. II, სურ. 2.

1850. *Venus caperata* d'Orbigny, vol. II, p. 159.1871. *Venus caperata* Stoliczka, vol. III, p. 160.1908. *Dosiniopsis caperata* Woods, vol. II, pt. V, p. 182, pl. XXVIII,
fig. 7—10.non 1841. *Venus caperata* d'Orbigny, vol. III, p. 445, pl. 385, fig. 9,10.

საშუალო დაცულობის მარჯვენა საგდული ზიგა კალაპოტს წარმოადგენს. მისი ზომებია: სიგრძე—34 მმ, სიმაღლე—32 მმ.

საგდულს ოვალური მოყვანილობა აქვს, გამობერილი და სუსტად არათანაბარმხრიანია. წინა კიდე რკალურია. იგი თანდათანობით გადადის რკალურსავე ქვედა კიდეში. უკანა კიდე ნაკლებ მრუდეა, ვიდრე წინა. ზედა კიდე აგრეთვე რკალურია.

თხემი კარგად გამოსახული, წვეტიანი და წინ გადახრილია. საგდულები მოკაზმულია ზესიერი კონკრენტრული ზრდითი ზაზებით.

მსგავსება—გან სხვა კება ნი—ნიმუში ჰგავს *Dosiniopsis subrotunda* S. O. W.-ს, მაგრამ ამ უკანასკნელს თხემი ნაკლებ მკვეთრად აქვს გამოსახული და არაწესიერი კონკრენტრული შტრიხებით არის მოკაზმული.

გავრცელება—ინგლისის ზედა ალბური (*Schloenbachia rostrata*-ს ზონა); საფრანგეთის სენომანური.

სადაურობა—ლოქის მასივი, ფორთფორთის ხეობის ქვედა სენომანურ ვულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან.

კოლექცია—ავტორის.

რაოდენობა—ერთი.

ოჯახი TELLINIDAE

გვარი Tellina Linné

Tellina discrepans Reuss

ტაბ. V, სურ. 3.

1843. *Capsa discrepans* d'Orbigny, vol. III, p. 424. pl. 381, fig. 3—5.1846. *Tellina discrepans* Reuss, S. 19, Taf. XXXVI, Fig. 14.

ნიმუში მარჯვენა საგდულის ზიგა კალაპოტს წარმოადგენს. ნიმუშზე ზოგან შერჩენილია ნიერის პრიზმული შრე. საგდულის ზომებია: სიგრძე—35 მმ, სიმაღლე—15 მმ.

საგდული წაგრძელებული ოვალის მოყვანილობის და არათანაბარმხრიანია. წინა კიდე რკალურია. იგი თანდათან გადადის რკალურისავე ქვედა კიდეში. უკანა კიდე გრძელებულია. იგი ქვედა და ზედა კიდეს რკალურ-ქუთხედად უერთდება. ზედა კიდე თითქმის სწორხაზოვანია.

თხემი პატარაა, დაბალი, არაკიდური და ოდნავ შიგნით მოხრილი.

საგდულის წინა ნახევარი მოკაზმულია წესიერი, წვრილი კონკურტრული ზრდითი ხაზებით. საგდულის უკანა ნახევარი დაფარულია თხემიდან ქვედა უკანა კიდისაკენ მიმღებული, ქერცლისებური ნაშენობის მქონე რადიალური წიბოებით, რომლებიც უკანა კიდიდან ოდნავ გარეთ არიან გაშვერილები, რითაც კბილის მაგვარ წანაზარდებს ქმნიან.

მსგავსებაზე ნსხვავავებანი—ნიმუში საერთო მოყვანილობით და მოკაზმულობის ხასიათით რამდენადმე წააგავს *Tellina semiornata* Reuss-ს, მაგრამ ეს უკანასკნელი თანაბარმხრიანია, მაღალი თხემი და სუსტად განვითარებული რადიალური წიბოები აქვს. საგდულის უკანა ნახევარზე რადიალური და კონკურტრული ზრდითი ხაზების გადაკვეთა უჯრედისებურ მოკაზმულობას ქმნია.

ჩემი ნიმუში წააგავს *Tellina elegans* d'Orb.-ს, მაგრამ ამ უკანასკნელს რადიალური წიბოები საგდულის წინა ნახევარზეც აქვს განვითარებული, უკანა ნახევარი კი დაფარულია შედარებით არაწესიერი, მეტად ქერცლოვანი, უხეში რადიალური ზრდითი წიბოებით.

გავრცელება—გერმანიის სენომანური; საფრანგეთის ტურონული.

სადაურობა—ლოქის მასივი, მდ. ტალავრის ხეობის (მწვ. ქამარ-ქაის მიდამოები) ვულკანოგენურ წყებიდან.

კოლექცია—შ. ჯივახიშვილისა.

რაოდენობა—ერთი.

Tellina discrites Stol.

1871. *Tellina (Arcopagia) discrites* Stoliczka, vol. III, p. 128, pl. IV, fig. 15.

საშუალო დაცულობის რამდენიმე ნიმუში დაცალებული საგდულების კალაპორტებს წარმოადგენენ. ერთ-ერთი ტიპიური ნიმუშის ზომებია: სიგრძე—8 მმ, სიმაღლე—7 მმ.

საგდული ოვალური მოყვანილობისაა, ოდნავ არათანაბარმხრიანია. კილები რკალურია და ერთმანეთში თანდათან გადადიან. თხემი პატარაა და სუსტად გამოსახული.

საგდული მოკაზმულია კიდეების პარალელური მკვეთრი კონკურტრული წიბოებით.

მსგავსება-განსხვავებანი—ნიმუში წააგავს *Tellina scitulina* Stol.-ს, მაგრამ ეს უკანასკნელი უფრო არათანაბარმხრიანია და საგდულის უკანა მხარე მოქლე აქვს.

გავრცელება—ინდოეთის ალბურ-სენომანური.

სადაურობა—ლოქის მასივი, ფორთულორთის ხეობის ვულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან.

კოლექცია—აგტორის.

რაოდენობა—ოთხი.

ოჯახი SAXICAVIDAE

გვარი Panope Menard

Panope cf. gurgitis Rongn.

ტაბ. III, სურ. 6.

1843. *Panopea neocomiensis* d'Orbigny, vol. III, p. 329, p. 353,
fig. 3—8.
1857. *Panopea neocomiensis* Pictet et Renevier, p. 56, 175, pl.
VI, fig. 2, 3.
1857. *Panopea plicata* Ibid., p. 57, pl. VI, fig. 4, 5.
1871. *Panopea neocomiensis* Stoliczka, vol. III, p. 87.
1907. *Panopea gurgitis* Woods, pt. VI, p. 222, pl. XXXV, fig. 9—14,
pl. XXXVI, fig. 1—8.
1926. *Panopea gurgitis* Ренгартеи, стр. 82.
1955. *Panopea gurgitis* Эристави, стр. 11.

საშუალო დაცულობის ორი ნიმუში ნიერის შიგა კალაპოტებს წარმოაღენს. ერთ-ერთი მათგანის ზომებია: სიგრძე—45 მმ, სიგანე—25 მმ, სის-ქე—8 მმ.

ნიერია თანაბარსაგდულიანია, საგდული არათანაბარმხრიანი, წაგრძელებული ტრაპეციის მოყვნილობის. წინა კიდე რკალურია. იგი თანდათან გადადის თითქმის სწორხაზოვან ქვედა კიდეში. უკანა კიდე ჩამომტკრეულია, მაგრამ ჩანს, რომ იგი სუსტად რკალური უნდა ყოფილიყო. ზედა კიდეც რკალურია.

საგდულის ქვედა მხარე ბრტყელია. საგდულის შუა ნაწილი გამობერილია. იგი თანდათან გადადის თხემში.

თხემი კარგადაა განვითარებული, შიგნით მოკაუჭებული და ოდნავ უკან გადახრილია. თხემიდან ქვედა-უკანა კიდისაკენ მიმართება სუსტად გამოსახული ჩაღრმავება.

საგდული მოკაზმულია კონკურტრული ნაოჭებით, რომლებიც კიდეების პარალელური არიან. ნაოჭების გარდა შეიმჩნევა კონკურტრული ზრდითი ხაზები.

მსგავსება-განსხვავებანი—ნიმუში ჰავეს *Panope mandibula* S. O. W. -ის, მაგრამ ეს უკანასკნელი უფრო მაღალი და არათანაბარმხრიანია, თხემი მკვეთრია და გამოსახულია და წვეტილი. თხემიდან ქვედა-უკანა კიდისაკენ მიმართული ჩაღრმავება უკეთ აქვს განვითარებული.

გავრცელება—საფრანგეთის ზედა ნეოკომური, ინგლისის აპტურზედა ალბური, ჩრდილო კავკასიის ბარემული, საქართველოს ზედა ბარემულ-ქვედა აპტური.

საღავრობა—ლოქის მასივი, ოფრეთ-სადახლოს გადასელის რაიონის ქვედა სენომანურ ეულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან.

კოლექცია—ავტორის

რაოდენობა—ორი.

Panopea mandibula Sow.

ტაბ- II, სურ. 1.

1813. *Panopea mandibula* Sowerby, p. 93, pl. LXIJI.1843. *Panopea mandibula* d'Orbigny, vol. III, p. 344, pl. 360,
fig. 3,4.1907. *Panopea mandibula* Woods, vol. II, pt. III, p. 228. pl. XXXVII,
fig. 1—4, (non 5).non 1872. *Panopea mandibula* Geinitz, S. 70, Taf. XVIII, Fig. 20, 21.

საშუალო დაცულობის ორი ნიმუში ნიერის შიგი კალაპოტებს წარმოადგენს. ნიერია უკანა მხარეს ღიაა. საგდული წაგრძელებულ-ოთხეული. სებური მოყვანილობის, არათანაბარმხრიანი და გამობერილია. მისი ზომებია: სიგრძე—96 მმ, სიმაღლე—63 მმ.

წინა კიდე რკალურია. იგი თანდათან გადადის თითქმის სწორხაზოვან ჭვედა კიდეში, უკანა კიდეც თითქმის სწორხაზოვანია და დაქანებული. ჭვედა და უკანა კიდეები ერთმანეთს კუთხედად უერთდებიან. უკანა კიდე თანდათანი გადადის სწორხაზოვან ზედა კიდეში.

თხემი წვეტიანია, ამაღლებული და ოღნავ წინ გადახრილი. საგდული მოკაზმულია კარგად გამოსახული კონკურტრული ზრდითი ნაოჭებით, რომლებიც კიდეების მოხაზულობას იმეორებენ.

თხემიდან უკანა ჭვედა კიდისაკენ მიემართება სუსტად გამოსახული რადიალური ლარი.

მსგავს კიდება ნისხვავებანი — ნიმუში ფორმით და მოყვანილობით ჰყავს *Panopea gurgitis* Brongii. var. *plicata* Woods-ს, მაგრამ ეს უკანასკნელი უფრო წაგრძელებულია, უკანა კიდე საწინააღმდეგო მიმართულებითაა დაქანებული (შიგნით), ნაკლებ არათანაბარმხრიანია და უფრო დაბალი თხემი აქვს.

გავრცელება — სატრანგეთის ტურონული, ინგლისის ალბურ-სენომანური.

სადაურობა — ხრამის მასივი, კლდეისის-წყლის ხეობის სენომანურ ვულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან.

კოლექცია — ავტორის

რაოდენობა — ორი.

კლასი — CEPHALOPODA

ოჯახი — CYMATOCARATIDAE

გვარი *Cymatoceras* Hyatt

Cymatoceras laevigatus d'Orb.

ტაბ. IV, სურ. 5.

1840. *Nautilus laevigatus* d'Orbigny, vol. I, p. 84, pl. XVII1909. *Nautilus laevigatus* Sharpe, p. 11, pl. II, fig. 1,2.

საშუალო დაცულობის შიდა კალაპოტის ზომებია: დიამეტრი (D) — 101 მმ, ბოლო ხვეულის განი (E) — 54 მმ, ბოლო ხვეულის სიმაღლე (H) — არ იზომება, ჭიბის დიამეტრი (O) — 9 მმ.

ნიუარა მომრვეალებული გლუვი ხვეულებისაგან შედგება. დამახასიათებელია ხვეულების განისა და სიმაღლის სწრაფი ზრდა.

ტიხრის ხაზი მარტივია, სუსტად მოხრილი.

მსგავსება-განსხვავებანი — ჩემი ნიმუში ფორმითა და ტიხრის ხაზის საერთო მოყვანილობით წაგავს *Cymatoceras sowerbyanus* d'Orb.-ს, მაგრამ ამ უკანასკნელს უფრო მაღალი, ვიწრო ხვეულები და სუსტად გამოსახული S-ის მოყვანილობის ტიხრის ხაზი ახასიათებს.

გავრცელება — საფრანგეთის სენომანური, ინგლისის შუა და ზედა კარპული.

სადაურობა — ხრამის მასივი, კლდეისის წყლის ხეობის სენომანურ გულეანოგენურ-კარბონატული წყების კირქვებიდან.

კოლექცია — ავტორის

რაოდენობა — ერთი.

ოჯახი TURRILITIDAE

გვარი *Turrilites* Lamarck

Turrilites cf. bergeri Brongn.

ტაბ. I, სურ. 6.

1840. *Turrilites bergeri* d'Orbigny, vol. I, p. 590, pl. 143, fig. 3—6,
1907. *Turrilites bergeri* Pervinquière, p. 98.

ხელთა შაქვს საშუალო დაცულობის შიგა კალაპოტი, რომელიც ბოლო ხვეულს წარმოადგენს.

ბოლო ხვეულის სიმაღლეა (რაც ჩვეულებრივი ამონიტისათვის სიგანე იქნებოდა) — 11 მმ, სიგანე — 26 მმ.

ხვეულები სიმაღლეში ნელა მზარდია. მოკაზმულობა შედგება კარგად გამოსახული ვერტიკალური წიბოებისაგან. ისინი რამდენადმე ირიბად არიან განლაგებული და ხვეულის ზედა ნახევარს ფარავენ. წიბოებს ქვედა ბოლოზე გამსხვილებები აქვთ, რის შედეგადაც საგარენისად წვეტიანი კოპების სპირალური მწერივი იქმნება. ხვეულის შუა ნაწილში ერთი, ხოლო ქვედა ნაწილში ორი ასეთი მწერივია. ისინი ერთმანეთთან სუსტად არიან დაკავშირებული წვრილი წიბოებით. კოპების ქვედა მწერივიდან ხვეულის ფუძეზე სუსტად გამოსახული წიბოები გადადიან.

ტიხრის ხაზი არ შეიმჩნევა.

მსგავსება-განსხვავებანი — ნიმუში ფორმითა და მოკაზმულობით ჰგავს *Turrilites tuberculatus* Böse-ს. მსგავსება განსაკუთრებით დიდია საწყის ხვეულებთან, მაგრამ ამ უკანასკნელს ახასიათებს კოპების ოთხი მწერივი, კოპები მკვეთრად არიან გამოხატული და შემაერთებელი წიბოები არა აქვს.

გავრცელება — საფრანგეთის ალბური; ალუირის ზედა ალბური (ვრა-კონული).

ს ა დ ა უ რ ო ბ ა — ლოქის მასივი, ფორთფორთის ხეობის ქვედა სენომანურ ვულკანოგენური კარბონატული წყების ტუფებიდან (მეორად განლაგებაში?).

კოლექცია — ავტორის.
რაოდენობა — ერთი.

ოჯახი DESMOCERATIDAE

გვარი — *Puzosia* Bayle

Puzosia planulata Sow.

1949. *Puzosia planulata* კაგარელი, გვ. 210, (იხ. სინონიმიკა).

1955. *Puzosia planulata* Эристави, стр. 87, табл. III, рис. 2.

ხელთა მაქვს ერთი ნიმუში შულავრის ხეობის სენომანურ ვულკანოგენურ-კარბონატული წყებიდან. ნიმუში შიგა კალაპოტს წარმოადგენს, რომელსაც ზოგან შერჩენილი აქვს ნიუარის პრიზმული ზრე. Δ—55 მმ (1), 0—14 მმ (0,25), H—23 მმ (0,42), E—არ იზომება.

ხვეულები მაღალია, ბრტყელგვერდებიანი. ჭიბი საშუალო სიდიდისაა. ინვოლუცია თითქმის ხვეულის სიმაღლის ნახევარს უდრის. ხვეულები მოკაზიმულია სუსტად გამოსახული V-ის მაგვარი სარტყლებით. მათი რიცხვი გარე ხვეულზე ოთხია. სარტყელთაწორისი მანძილები დაფარულია წვრილი, სუსტი წიბოებით, რომლებიც დაახლოებით ხვეულის შუა ნაწილში იშევებიან, სარტყლების პარალელურად არიან განვითარებულნი და სიფონურ მხარესთან წინ არიან წახრილი. ტიხრის ხაზი დაცული არ არის.

მსგავსება-განსხვავებანი — ნიმუში მოკაზიმულობითა და სარტყლების ხასიათით წააგავს *Puzosia mayoriiana* D'Orb.-Is., მაგრამ ეს უკანასკნელი უფრო სქელი ხვეულებითა და ვიწრო ჭიბით ხასიათდება. *Puzosia crebrisulcata* Koss m.-საგან განსხვავდება სქელი ხვეულებით და სიფონურ მხარეზე სარტყლების V-ს მაგვარი მოყვანილობით. *Puzosia gaudana* Forbes-საგან განსხვავდება ძლიერ წინ წახრილი სარტყლებით.

გავრცელება — ევროპის ზედა ალბურ-ქვედა სენომანური; საქართველოს სენომანური (გუმბისტა, სატანჯიი).

ს ა დ ა უ რ ო ბ ა — ლოქის მასივი, შულავრის ხეობის ქვედა სენომანურ ვულკანოგენურ-კარბონატული წყების მერგელებიდან.

კოლექცია — ავტორის

რაოდენობა — ერთი.

ოჯახი SCHLOENBACHIIDAE

გვარი *Schloenbachia* Neymayr

Schloenbachia varians Sow.

ტაბ. III, სურ. 3.

1840. *Ammonites varians* d'Orbigny, vol. I, p. 311, pl. XLII, fig. 3—5.
 1853. *Ammonites varians* Sharpe, p. 22, pl. VIII, fig. 5—10.

საშუალო დაცულობის ნიმუში შიგა კალაპოტის წარმოადგენს. მისი ზომებია: D—24 მმ (1), O—11 მმ (0,45), H—13 მმ (0,54), E—გაზომვა არ ხერხდება.

ნიმუში თხელი, სიმაღლეში სწრაფად მზარდი ფორმით დისკოსებური მოყვანილობისაა. ინკოლუცია სიმაღლის ნახევარს უდრის. ჭიბი ფართოა, შვეულქედლებიანი. ხვეული ბრტყელგვერდებიანია, მოკაზმულია წიბოებით, რომლებიც ხვეულის შუა ნაწილში წაშლილია, ხოლო სიფონურ მხარეს-თან მსხვილ კორძისებურ გამსხვილებებით თავდებიან. ტიხრის ხაზი არ ჩანს.

შსგავს ება-განს ხვავებანი—ნიმუში რამდენადმე წააგიგს *Schloenbachia coupei* Sharp.-ს, მაგრამ ეს უკანასკნელი უფრო სქელია, კობები შორი-შორს აქვს განლაგებული, ჭიბის მახლობლად კი კობების ორი მწყრივი მიუყვება.

გავრცელება—ინგლისის და საფრანგეთის სენიორი.

სადაურობა—ლოქის მასივი, შულავრის ხეობის ქვედა სენიორურ კულკანოგენურ-კარბონატული წყების მერგელებიდან (სოფ. ხოხმელის მიდამოები).

კოლექცია—ავტორის.

რაოდენობა—ერთი.

ოჯახი—ACANTHOCERATIDAE

გვარი—*Mantelliceras* Hyatt

Mantelliceras mantelli Sow.

ტაბ. IV სურ. 4.

1949. *Mantelliceras Mantelli* ცაგარელი, გვ. 227. (იხ. სინონიმიკა).

საშუალო დაცულობის ნიმუში ხვეულის შიგა კალაპოტის ნატეხს წარმოადგენს. D—130 მმ (1), O—38 მმ (0,3), H—52 მმ (0,4), E—63 მმ (0,48).

ხვეული შედარებით სწრაფად მზარდია, სისქე ილინგ სჭარბობს სიმილ-ლეს. ხვეულის კვეთი მომტრგვალებული ექვესქუთხედის ფორმისაა, უღიერესი სისქე ჭიბის ახლოს აქვს. ჭიბი საშუალო სილრმისაა, შვეულქედლებიანი.

ხვეული მოკაზმულია გრძელი (მთავარი) და მოკლე (ჩანამატი) წიბოებით; გრძელი წიბოები იწყებიან ჭიბის კედელთან და გადაღიან სიფონში მხარეზე. მოკლე წიბოები ჩანამატის სახით არიან და გვერდის პირველ მესამედში იწყებიან. გრძელ წიბოთა რიცხვი 6-ია. ისინი წესირიც მორიგეობენ მოკლე წიბოებთან. გრძელი წიბოების დასაწყისში განვითარებულია კოპები. ამის გარდა არის სუსტიც გამოსახული კოპების ოთხი მწერივი: ერთი ხვეულის გარეთ, ორი გვერდით და ერთიც ჭიბის მხარეზე. მოკლე წიბოებზე კოპების ორი გარეთა მწერივია განვითარებული. ტიბრის ხაზი არ ჩას.

მსგავსება-განსხვავებანი—ნომუშით ჰგავს *Mantelliceras martim-preyi* Coq.-ს, მაგრამ ამ უკინასკნელს მაღალი ხევული, 1-დან 5-მდე ჩანამატი წიბო და ზოგჯერ კოპტის მხოლოდ ერთი მწერიდი ახასიათებს.

ՀԱՅՆ (ՀՐԱՄԱԾՈՒՅԹ)՝ ՀՀ Կառավարության կողմէն ստուգա և համապատասխան աշխատանքներու մասին:

სადაურობა—ხრამის მასივი, კლდეების წყლის მარცხნა შენაკადის ხეობის კლდანობრივობაზე.

ପ୍ରକାଶକ ପତ୍ର ପାଇଁ ମହାନ୍ ପଦିଷ୍ଠାନ ପାଇଁ ପାଇଁ
ପାଇଁ ପାଇଁ ପାଇଁ ପାଇଁ ପାଇଁ ପାଇଁ ପାଇଁ ପାଇଁ

ରାଜପ୍ରକଳ୍ପନାବୀ—ଗର୍ଭତି.

መጀመሪያ SCAPHITIDAE

ՀՅՈՒՄԸ Scaphites Parkinson

Scaphites aequalis Sow.

ପ୍ରଦ. I, ଶୃଙ୍ଖ. 1.

საშუალო დაცულობის ნიმუში ერთ ხელში წარმოადგენს. მისი ზო-მებია: დიამეტრი—18 მმ, სიგანე—12 მმ, სიმაღლე—11 მმ.

ჭიპი ვიწროა. ჭიპის ბახლობლად ხვეული რამდენადმე სწორდება, როგორც ის საერთოდ გვარ *Scaphites*-ისათვის არის თამახასიათიბეჭო.

ხვეული მოკაზმულია წიბოებით, რომლებიც ჭიბის მახლობლად ვიწროებდნენ, შემდეგ კი სწრაფად სქელდებიან. ხვეულის მეორე მესამედიდან წიბოები ორად იყოფიან და ასე გადადიან უწყვეტლივ ხვეულის მეორე მხარეზე. მთავარი წიბოების გატოტვის მახლობლად იწყება ჩანამატი წიბოები. მთავარ წიბოთა რიცხვი 8-ს აღწევს.

მსგავსება-განსხვავებანი—ნიმუში მოყვანილობითა და მოკაზმულობის საერთო ხასიათით ჰგავს *Scaphites geinitzi* d'Orb.-ს, მაგრამ ეს უკავ

10. გაოლოვის ინსტ-ის შრ., ტ. XIII (XVIII)

ნასკნელი ხასიათდება შეღარებით ფართო ჭიპით, მაღალი ხვეულით, S-ის მაგვარი მოხაზულობის მეტად დატოტვილი წიბოებით.

გავრცელება - ზედა სენომანური *Acanthoceras rhombeum*-ს ზონა.
სადაურობა - ლოქის მასივი, წერაქვის წყლის ხეობის კულქანოგენურ
წყებიდან.

କାଳେ ହେଉଥିଲା—ତାଙ୍କ ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ.

ରୁବାନ୍ଦେଶ୍ୱର—ଗୁରୁତବ.

Р. А. ГАМБАШИДЗЕ

ФАУНА СЕНОМАН-ТУРОНСКИХ ОТЛОЖЕНИЙ ПЕРИФЕРИИ ЛОКСКОГО И ХРАМСКОГО МАССИВОВ

Резюме

Описание форм

Здесь приводятся описания форм лишь впервые обнаруженных в сеноман-туронских отложениях периферии Локского и Храмского массивов.

Plesioplocus karabachensis Pčel.

Табл. I, рис. 5.

Раковина башенкообразная, полуцилиндрическая. Обороты вогнутые, их высота несколько меньше половины ширины. Скульптура не сохранилась. Устье четырехугольное. На внутренней поверхности оборота имеются 4 хорошо развитых и одна зачаточная внутренняя складки. От *Plesioplocus grandis* Рѣв. отличается меньшими размерами, более вогнутыми оборотами и характером внутренних складок.

Распространение—сеноман.

Местонахождение—Локский массив, нижнесеноманские известняки окрестностей сел. Ходжорни.

Pseudomesalia chodjorniensis Dvali

Табл. II, рис. 6.

Раковина башенковидной формы, состоит из 7 оборотов. Шовная линия помещена в узком и глубоком спиральном канале. Скульптура состоит из 3 спиральных рядов бугорков. Устье овальное. Мой экземпляр от *Pseudomesalia angystata* Речел. отличается присутствием бугорков.

Распространение—нижний сеноман.

Местонахождение—Локский массив, нижнесеноманские туфы окрестностей сел. Ходжорни, ущелья рр. Локи и Понадаури.

Ampullospira substantonii Pčel.

Табл. V, рис. 4.

В коллекции имеется ядро конусообразной раковины, верхний гол которой равняется 68° -ам. Раковина состоит из 6 объемлющих обоготов. Большую часть раковины слагает последний оборот, который отличается от остальных так-же большей степенью выпуклости. В верхней асти оборота расположен спиральный канал, в котором помещается шовная линия. Скульптура состоит из слабо выраженных линий и штрихов нарастания. Устье широкое, полумунного очертания. От *Ampullospira riocensis* Sharpe отличается большими размерами, меньшим вершинным углом и меньшим числом оборотов.

Распространение—сеноман.

Местонахождение—Лоцкий массив, нижнесеноманские туфы щелья р. Порт-порти.

Actaeonella ovata Pčel.

Табл. I, рис. 4.

Раковина грушевидной формы с узкими, перекрывающими друг друга оборотами. Боковая поверхность лишена скульптуры, на нижней же имеются слабо выраженные спиральные линии нарастания. На внутренней поверхности оборота имеются 3 спиральные складки. От *Actaeonella armata* Pčel. отличается широкой и низкой раковиной и смыкающимися юротами наверху и внизу.

Распространение—сеноман и нижний турон.

Местонахождение—Храмский массив, сеноманские известняки щелья р. Клдейсис-дкали.

Arga beaumontii d'Orb.

Табл. I, рис. 8.

Створка треугольной формы, выпуклая и неравносторонняя. От мацкы к нижне-заднему краю направлен округлый киль. Макушка трехъяйцевая, массивная, высокая и вогнута во внутрь. Скульптура состоит из концентрических линий нарастания. От *Arga montana* d'Orb. отличается менее удлиненной створкой, длинным передним и коротким задним краем, большой и некраевой макушкой.

Распространение—нижний турон.

Местонахождение—Лоцкий массив, нижнесеноманские туфы реестностей сел. Бардзори.

Arcia cf. archiaciana d'Orb.

Табл. IV, рис. 1.

Створка трапециoidalного очертания, выпуклая и неравносторонняя. Макушка хорошо выражена, согнута и наклонена вперед. От макушки к задне-нижнему краю направлен хорошо выраженный киль. Верхне-задний край крылообразный. Скульптура состоит из концентрических линий нарастания. От *Arcia orbigniana* Math. отличается менее вытянутым крылом, низкой макушкой и меньшей высотой.

Распространение—сеноман.

Местонахождение—Локский массив, нижнесеноманские туфы ущелья р. Порт-порти.

Pectunculus engelphus Woods

Табл. II, рис. 8.

Ядро левой створки округлен-трапециoidalной формы. Макушка массивная, согнутая. Скульптура состоит из радиальных ребер и концентрических линий нарастания, пересечения которых создают по краям створки сетчатую структуру. От *Pectunculus sublaevis* Sow. отличается менее округленными очертаниями, высокой макушкой и частыми радиальными ребрами.

Распространение—сеноман.

Местонахождение—Локский массив, нижнесеноманские туфы ущелья р. Порт-порти.

Pinna guadelupae Böse

Табл. V, рис. 7.

В коллекции имеется ядро с обломанной макушкой. Поперечное сечение квадратное. Скульптура состоит из концентрических складок. На двух смежных гранях створок представлена только радиальная скульптура, а на остальных двух—сетчатая. В местах пересечения радиальных и концентрических складок образованы маленькие бугорки. От *Pinna cretacea* Schloth. отличается характером концентрических складок.

Распространение—альб-сеноман.

Местонахождение—Храмский массив, сеноманские известняк ущелья р. Клдейисис-Цкали.

Pinna cretacea Schloth.

Табл. I, рис. 3.

В коллекции имеется несколько ядер раковин. Поперечное сечение ромбическое. Скульптура состоит из десятка радиальных ребер. От *Pinna*

robinaldina d'Orb. отличается меньшим вершинным углом, меньшим количеством радиальных ребер и характером поперечного сечения.

Распространение—сеноман-нижний сенон.

Местонахождение—восточная периферия Локского массива, нижнесеноманские отложения окрестностей с. Цопи и Ходжорни.

Gervilleia alaeformis Sow.

Табл. IV, рис. 2.

В коллекции представлены два ядра левых створок. Створка неравносторонняя выпуклая. Позади макушки имеется хорошо выраженное крыло. Переднее крыло маленькое. Макушка высокая, согнута вперед. Скульптура состоит из концентрических складок и линий нарастания. Мой экземпляр от *Gervilleia tenuixiana* Mant. отличается меньшим передним крылом, и прямым верхним краем.

Распространение—барем-альб.

Местонахождение—Храмский массив, сеноманские известняки ущелья р. Клденисис-Цкали.

Gervilleia cf. rostrata Sow.

Табл. V, рис. 2.

Створка треугольного очертания. Средняя часть створки выпуклая. Макушка высокая, слегка согнута. Позади макушки имеется хорошо выраженное крыло. Скульптура состоит из концентрических линий нарастания. От *Gervilleia alaeformis* Sow. отличается меньшими размерами, узким задним крылом и маленькой макушкой.

Распространение—верхний альб-турон.

Местонахождение—Локский массив, нижнесеноманские известняки окрестностей с. Джилиза.

Pedalion subspatulata Reuss

Табл. III, рис. 1.

Раковина равносторончатая. Створка четырехугольного очертания, слегка выпуклая и неравносторонняя. Макушка краевая, острые и наклонена вперед. Скульптура состоит из концентрических линий нарастания. От *Pedalion quadrata* Goldf. отличается меньшими размерами и прямым верхним краем.

Распространение—сеноман.

Местонахождение—Локский массив, нижнесеноманские известняки окрестностей с. Сафарло.

Mytiloides labiatus Schloth. var. *auriculatus* n. var.

Табл. IV, рис. 3.

В коллекции имеется правая створка хорошей сохранности из розовых мергелистых известняков окрестностей с. Ивановка.

Длина — 6; мм, высота — 9; мм, передний угол — 120°, осевой угол — 80°.

Створка яйцевидно-овального очертания, слегка выпуклая, неравносторонняя. Макушка маленькая, приподнята и наклонена вперед. Впереди макушкой имеется хорошо выраженное ушко. Скульптура состоит из четырех, овального очертания, концентрических ребер.

Мой образец формой и характером скульптуры приближается к *Mytiloides labiatus* Schloth., но отличается от него большим осевым углом и наличием переднего ушка. Эти отличия дают возможность считать его новой разновидностью.

Распространение — нижний турон.

Местонахождение — Храмский массив, нижнетуронский известняк окрестностей с. Ивановка (вместе с *Mytiloides hercynicus* Petr.).

Camptonectes laevis Nills.

Табл. V, рис. 6.

Равносторонние створки треугольно-овального очертания, покрытые слабыми концентрическими линиями нарастания и такими же бороздками в количестве 3—4. Имеются два маленьких ушка. От *Camptonectes oscitstriatus* Zitt. отличается меньшей неравносторончностью, менее согнутой макушкой и менее развитым передним ушком.

Распространение — сеноман-сенон.

Местонахождение — Локский массив, туронские карбонатные туфопесчаники вулканогенной свиты г. Камар-кая.

Neithea quadricostata Sow.

Табл. I, рис. 7.

В моей коллекции имеется несколько ядер правой створки. По форме створки и характеру скульптуры (наличие главных и промежуточных ребер) они ничем не отличаются от западноевропейских представителей этого вида.

Распространение — сеноман-нижний сенон.

Местонахождение — Локский массив, сеноманские туфы и туф сбрекции ущелий рр. Порт-порти и Джанхосис-шакали.

Lima cf. pseudocardium Reuss

Табл. V, рис. 5.

В коллекции имеется ядро раковины. Косо-удлиненные створки покрыты радиальными ребрами и концентрическими линиями. Левая створка более выпуклая, короче правой и несколько отличается скульптурой — наличием четкообразных утолщений на ребрах. От *Lima cretacea* Woods отличается менее острой макушкой, удлиненными передним краем и более частыми радиальными ребрами.

Распространение — сеноман-нижний сенон.

Местонахождение — Локский массив, туронские карбонатные туфопесчаники вулканогенной свиты г. Камар-кая.

Dreissena cf. lanceolata Sow.

Табл. II, рис. 3.

Высокая, овально-трапециoidalного очертания створка снабжена краевой, заостренной, наклонной, вперед макушкой. От макушки к нижне-переднему краю направлен округленный киль. Скульптура состоит из концентрических линий нарастания.

Распространение — неоком-сеноман.

Местонахождение — Локский массив, нижнесеноманские туфы ущелья р. Порт-порти.

Trigonia dedalea Park.

Табл. I, рис. 2.

В моей коллекции имеется несколько ядер. Створки овально-квадратного очертания, неравносторонние. Макушка слабо выражена и расположена близ переднего края. Скульптура состоит из концентрических рядов бугорков, имеющих у макушки U-образное очертание, а ниже дугообразное. Мой экземпляр от *Trigonia amudariensis* Arkh. отличается ясно выраженными бугорками.

Распространение — апт-сеноман.

Местонахождение — Локский массив, нижнесеноманские туфы ущелья р. Порт-порти, верхнесеноманские туфы ущелья р. Джанхопискали.

Astarte obovata Sow.

Табл. III, рис. 2.

Створка неравносторонняя, овальная, выпуклая. Макушка массивная, заострена и наклонена к переднему краю. Скульптура состоит из концен-

рических ребер и штрихов. От *Astarte beauforti* Leu. отличается не-краевой и более согнутой макушкой и слабо выраженным концентрическими ребрами.

Распространение—неоком-верхний альб Европы.

Местонахождение—Локский массив, нижнесеноманские туфы ущелья р. Порт-порти.

Isocardia guerangeri d'Orb.

Таб. II, рис. 7.

В коллекции имеются два ядра левой створки; они треугольного очертания, неравносторонние. От макушки протягиваются два киля: к нижне-переднему краю—закругленный, к нижне-заднему — острый. Макушка высокая, экзогировая. От *Isocardia truncata* Coldf. отличается большими размерами, ясно выраженным задним килем и узкой макушкой.

Распространение—сеноман.

Местонахождение—Локский массив, нижнесеноманские туфы ущелья р. Порт-порти.

Cyprina cf. quadrata d'Orb.

Табл. III, рис. 5.

В коллекции имеется одно ядро, очень похожее на описанный d'Orbigny вид.

Распространение—верхний альб-турон Европы.

Местонахождение—Локский массив, нижнесеноманские туфы ущелья р. Порт-порти.

Cyprina oblonga d'Orb.

Табл. III, рис. 7.

Раковина равносторчатая, створки неравносторонние, овальные. Макушка массивная, слабо выражена и слегка наклонена вперед. Скульптура состоит из концентрических линий нарастания. Мой экземпляр отличается от описанного d'Orbigny вида меньшими размерами.

Распространение—сеноман.

Местонахождение—Локский массив, нижнесеноманские туфы ущелья р. Порт-порти.

Cyprina lineolata Sow.

Створки овальные, макушка толстая, наклонена вперед. Скульптура состоит из тонких концентрических линий нарастания. От *Cyprin*

angulata Sow. отличается хорошо выраженной макушкой, длинным задним краем и менее выпуклой верхней частью створки.

Распространение—верхний альб-сеноман.

Местонахождение—Локский массив, нижнесеноманские туфы ущелья р. Порт-порти.

Libithina trapezoidale Böm.

В коллекции имеется ядро правой створки; она неравносторонняя, умеренно вогнутая, трапециoidalной формы. Макушка маленькая, острая и вогнута внутрь. Скульптура состоит из концентрических линий нарастания и штрихов. От макушки к нижне-заднему краю протягивается округленный киль. От *Libithina galicianum* Faugе отличается некраевой макушкой и менее острым килем.

Распространение—верхний мел.

Местонахождение—Локский массив, туронские карбонатные туфопесчаники г. Камар-кая.

Unicardium ringmeriense Mant.

Табл. II, рис. 9.

В коллекции имеется ядро правой створки квадратного очертания. Створка выпуклая, слегка неравносторонняя. Макушка массивная, заострена и наклонена вперед. Скульптура состоит из тонких концентрических линий нарастания и радиальных, слабо выраженных штрихов. От *Unicardium vectense* Woods отличается большими размерами, менее округленными краями и слабо выраженными концентрическими линиями нарастания.

Распространение—верхний альб-сеноман.

Местонахождение—Локский массив, нижнесеноманские туфы ущелья р. Порт-порти.

Cardium productum Sow.

табл. II, рис. 5.

В коллекции имеются три ядра левой створки. Створки удлинено-овальной формы, сильно выпуклые и неравносторонние. Макушка высокая, массивная и сильно согнутая. Скульптура состоит из радиальных ребер, снабженных мелкими бугорками. *Cardium moutonianum* d'Orb. отличается от этого вида общими очертаниями.

Распространение—сеноман-турон.

Местонахождение—Локский массив, нижнесеноманские туфы ущелья р. Порт-порти и окрестностей с. Ходжорни.

Protocardia hilliana Sow.

Табл. III, рис. 4.

Ядро створки покрыто концентрической скульптурой, а задняя третья створка—радиальной. Этим признаком описанная форма идентична с описанным видом Sowerby.

Распространение—сеноман-турон.

Местонахождение—Локский массив, нижнесеноманские известняки окрестностей с. Ходжорни.

Dosiniopsis caperata Sow.

Табл. II, рис. 2.

Одно ядро правой створки овальной формы, выпуклое и неравностороннее. Макушка хорошо выраженная, острыя, наклонена вперед. Скульптура состоит из концентрических линий нарастания. Мой экземпляр от *Dosiniopsis subrotunda* Sow. отличается ясно выраженной макушкой и правильными концентрическими линиями нарастания.

Распространение—верхний альб-сеноман.

Местонахождение—Локский Массив, нижнесеноманские туфы ущелья р. Порт-порти.

Tellina discrepans Reuss

Табл. V, рис. 3.

Створка удлиненно-овальная, неравносторонняя, макушка маленькая и слегка загнута во внутрь. Передняя часть створки покрыта концентрическими линиями, задняя же радиальными ребрами. Мой экземпляр от *Tellina semiornata* Reuss отличается низкой макушкой и отсутствием сетчатой скульптуры на задней половине створки.

Распространение—сеноман-турон.

Местонахождение—Локский массив, туронские карбонатные туфопесчаники г. Камар-кая.

Rapore mandibula Brongn.

Табл. II, рис. 1.

В коллекции имеются ядра раковин, с зияющими задними краями. Створки выпуклые, четырехугольного очертания и неравносторонние. Макушка острыя, маленькая и наклонена вперед. Скульптура состоит из концентрических линий нарастания. От макушки к нижне-заднему краю направлена слабо выраженная радиальная бороздка. *Rapore gurgitis*

Brongi отличается более удлиненной створкой, наклоненным передним краем и низкой макушкой.

Распространение—альб-турон.

Местонахождение—Храмский массив, сеноманские известняки ущелья р. Клайнсис-цкали.

Cymatoceras laevigatus d'Orb.

Табл. IV, рис. 5.

Имеющееся в коллекции ядро ничем не отличается от описанного d'Orbigny у вида. *Cymatoceras sowerbyanus* d'Orb. отличается узкими, высокими оборотами.

Распространение—средний и верхний мел.

Местонахождение—Храмский массив, сеноманские известняки ущелья р. Клайнсис-цкали.

Schloenbachia varians Sow.

Табл. III, рис. 3.

Ядро раковины тонкое, дискообразного очертания, с быстро нарастающими оборотами, широким пупком. Скульптура состоит из тонких ребер, с бугоркообразными утолщениями на сифональной стороне. От *Schloenbachia couperi* Sharpe отличается присутствием одного ряда бугорков около пупка.

Распространение—сеноман.

Местонахождение—Локский массив, нижнесеноманские мергелистые известняки ущелья р. Шулавери.

Scaphites aequalis Sow.

Табл. I, рис. 1.

В коллекции имеется ядро с характерной для этого рода формой раковины, с узким пупком и тонкими ребрами, среди которых имеются главные—раздваивающиеся и промежуточные-вставные. От *Scaphites geinitzi* d'Orb. отличается менее широким пупком, низкими оборотом и характером разветвления ребер.

Распространение—верхний сеноман.

Местонахождение—Локский массив, верхнесеноманские туфы ущелья р. Цераквис-цкали.

აღწერილ სახეობა გაერთიანების ცხრილი
Таблица распространения описанных видов

№	დასახლება Наименование	ადგილმდებარეობა Место взятия	ასაკი საქართველოში Возраст в Грузии	ასაკი საქართველოს გარეთ Возраст вне Грузии
				Возраст в Грузии
1	<i>Gibbithyris biplicata</i> (Brocch.) Sow.	კლდფეისის ტყების ხეობა უშ. р. Клденисис-ცკали	აპტურ-სენომანური апт-сеноман	აპტურ-სენომანური апт-сеноман
2	<i>Gibbithyris sella</i> Sow.	კლდფეისის ტყების ხეობა უშ. р. Клденисис-ცკали	აპტურ-სენომანური апт-сеноман	აპტურ-სენომანური апт-сеноман
3	<i>Plesioplocus grandis</i> Pčel.	სოფ. ხოჯორები с. Ходжорни	ქვედა სენომან нижний сеноман	ქვედა ტურონული нижний турон
4	<i>Plesioplocus karabachensis</i> Pčel.	სოფ. ხოჯორები . Ходжорни	ქვედა სენომან нижний сеноман	სენომანური сеноман
5	<i>Pseudomesalia chodjorniensis</i> Dvali	სოფ. ხოჯორები, ლოქისა და ფოლადაურის ხეობები с. Ходжорни, уш. р. р. Локи и Поладаури	ქვედა სენომანური нижний сеноман	—
6	<i>Exechocirsus subsocialis</i> Pčel.	სოფ. ძატარა დაბანისი с. Патара Дманиси	ქვედა ტურონული нижний турон	ქვედა ტურონული нижний турон
7	<i>Ampullospira substantoni</i> Pčel.	მდ. ფორთულოს ხეობა უშ. р. Порт-порти	ქვედა სენომანური нижний сеноман	სენომანური сеноман
8	<i>Aetaeonella ovata</i> Pčel.	კლდფეისის ტყების ხეობა უშ. р. Клденисис-ცკали	სენომანური сеноман	სენომან-ნიжний турон сеноман-нижний турон
9	<i>Arca beaumontii</i> d'Orb.	სოფ. ბარდაძორი с. Бардазори	ქვედა სენომანური нижний сеноман	ქვედა ტურონული нижний турон
10	<i>Arca cf. archiaciana</i> d'Orb.	ფორთულოს ხეობა უშ. р. Порт-порти	ქვედა სენომანური нижний сеноман	სენომანური сеноман
11	<i>Cucullaea glabra</i> Park.	ჯანხშის ხეობა უშ. р. Джанхши	ზედა სენომანური верхний сеноман	აპტურ-სენომანური апт-сеноман
12	<i>Cucullaea glabra</i> Park. var. <i>localis</i> Mord.	სოფ. ხოჯორები с. Ходжорни	ქვედა სენომანური нижний сеноман	ზედა აპტური верхний апт

13	<i>Pectunculus euglyphus</i> Woods	ფორთფორთის ხეობა უშ. რ. პორტ-პორტი კლდეფისის ხეობა უშ. რ. ქლდენის-ცკალი სოფ. ხოჯორი, წომი ს. ს. ხოჯორი, ცოპი მაშავრის ხეობა უშ. რ. მაშავერა კლდეფის წყლის ხეობა უშ. რ. ქლდენის-ცკალი სოფ. ჯილიძა ს. დჟილიძა მოშევანის ხეობა უშ. რ. მოშევანი სოფ. ივანოვკა ს. ივანოვკა ჭულავრისა და ბანუშის წყალ- გამყოფი ვიდორაზე რ. შულავერი ი ბანუში	ქვედა სენომანური нижний сеноман სენომანური сеноман ქვედა სენომანური нижний сеноман ზედა სენომანურ-სანტონური верхний сеноман-сантон სენომანური сеноман ქვედა სენომანური нижний сеноман ქვედა სენომანური нижний сеноман ქვედა ტურონული нижний турон ქვედა სენომანური нижний сеноман	სენომანური сеноман ალბურ-სენომანური აльб-сеноман სენომანურ-ქვედა სენომანური сеноман-нижний сенон სენომანურ-მასტრიხტ сеноман-маастрихტ ბარემულ-ალბური ბარрем-აльб ზედა ალბურ-ტურონული верхний альб-турон სენომანი сеноман
14	<i>Pinna guadelupae</i> Böse			
15	<i>Pinna cretacea</i> Schlotheim			
16	<i>Pinna decussata</i> Goldf.			
17	<i>Gervilleia alaeformis</i> Sow.			
18	<i>Gervilleia cf. rostrata</i> Sow.			
19	<i>Pedalion subspatulata</i> Reuss			
20	<i>Mytiloides labiatus</i> Schlotheim var. <i>auriculata</i> n. var.			
21	<i>Chlamys subacutus</i> Lam.			
22	<i>Camptonectes laevis</i> Nills.			
23	<i>Neithea quadricostata</i> Sow.			
24	<i>Lima cf. pseudocardium</i> Reuss			
25	<i>Exogyra cf. digitata</i> Sow.			

№	დასახელება Наименование	აღგილმდებარეობა Место взятия	ასაკი საქართველოში Возраст в Грузии	ასაკი საქართველოს გარეთ Возраст вне Грузии
26	<i>Dreissena cf. lanceolata</i> Sow.	ფორთფორთის ხეობა უშ. р. Порт-порти	ქვედა სენომანური нижний сеноман	ნეოკომ-სენоман- ნეоком-сеноман
27	<i>Trigonia dedalea</i> Park.	ფორთფორთისა და ჯანხევის ხეობები უშ. р. Порт-порти и Джанхеши	სენომანური сеноман	აპტურ-სენоман- апт-сеноман
28	<i>Astarte obovata</i> Sow.	ფორთფორთის ხეობა უშ. р. Порт-порти	ქვედა სენომანური нижний сеноман	აპტურ-ალბური- апт-альби
29	<i>Isocardia guerangeri</i> d'Orb.	ფორთფორთის ხეობა უშ. р. Порт-порти	ქვედა სენომანური нижний сеноман	სენоман- сеноман
30	<i>Cyprina cf. quadrata</i> d'Orb.	ფორთფორთის ხეობა უშ. р. Порт-порти	ქვედა სენომანური нижний сеноман	ალბურ-ტურონული альб-турон
31	<i>Cyprina oblonga</i> d'Orb.	ფორთფორთის ხეობა უშ. р. Порт-порти	ქვედა სენომანური нижний сеноман	სენоман- сеноман
32	<i>Cyprina lineolata</i> Sow.	ფორთფორთის ხეობა უშ. р. Порт-порти	ქვედა სენომანური нижний сеноман	ალბურ-სენომანური альб-сеноман
33	<i>Cyprina truncata</i> Sow.	ფორთფორთის ხეობა უშ. р. Порт-порти	ქვედა სენომანური нижний сеноман	ზედა ალბურ-სენომანური верхний альб-сеноман
34	<i>Likitina trapezoidale</i> Röm.	მწვ. კამარ-კაია г. Камар-кая	ტურონული турон	ზედა ცარცული верхний мел
35	<i>Lucina cf. tenera</i> Sow.	სოფ. ხოჯორი с. Ходжорни	ქვედა სენომანური нижний сеноман	ზედა ალბურ-სენომანური верхний альб-сеноман
36	<i>Unicardium ringmeriense</i> Mant.	ფორთფორთის ხეობა უშ. р. Порт-порти	ქვედა სენომანური нижний сеноман	ზედა ალბურ-სენომანური верхний альб-сеноман
37	<i>Cardium productum</i> Sow.	სოფ. ხოჯორი, ფორთფორთის ხეობა с. Ходжорни, уш. р. Порт-порти	ქვედა სენომანური нижний сеноман	სენომანურ-ტურონული сеноман-турон
38	<i>Protocardia hilliana</i> Sow.	სოფ. ხოჯორი с. Ходжорни	ქვედა სენომანური нижний сеноман	ზედა ცარცული верхний мел

39	<i>Dosiniopsis caperata</i> Sow.	ფორთფორთის ხეობა უშ. р. Порт-порти მწვ. ქამარ-კაია	ჟეფა სენომანური нижний сеноман ტურმული	ზედა ალბურ-სენომანური верхний альб-сеноман
40	<i>Tellina discrepans</i> Reuss	г. Камар-кая	ტურ	სენომან-ტური
41	<i>Tellina discrites</i> Stoł.	ფორთფორთის ხეობა უშ. р. Порт-порти ოფრეთ-ხადახლოს გ ადასაგალი	ჟეფა სენომანური нижний сеноман ტურ	ალბურ-სენომანური альб-сеноман
42	<i>Panope</i> cf. <i>gurgitis</i> Brongn.	перевал Опреди-Садахло კლდეფისის წყლის ხეობა უშ. р. Кледенсис-ცკალი	სენომანური სენоман	ალბურ-ტურმული альб-турон
43	<i>Panope mandibula</i> Sow.	კლდეფისის წყლის ხეობა უშ. р. Кледенсис-ცკალი	სენომანური	ზედა ცარცული
44	<i>Cymatoceras laevigatus</i> d'Orb.	ფორთფორთის ხეობა უშ. р. Порт-порти	სენომან	верхний мел
45	<i>Turrilites</i> cf. <i>bergeri</i> Brongn.	შულავრის ხეობა უშ. р. Шулавери	ჟეფა სენომანი	ზედა ალბური
46	<i>Puzosia planulata</i> Sow.	სოფ. ხომელი	სენომან	верхний альб
47	<i>Schloenbachia varians</i> Sow.	კლდეფისის წყლის ხეობა უშ. р. Кледенсис-ცკალი	ჟეფა სენომანური	ზედა ალბურ-ჟეფა სენომანური
48	<i>Mantelliuceras mantelli</i> Sow.	წერტაჭვის წყლის ხეობა უშ. р. Цераквис-ცკალი	სენომან	верхний альб-нижний сеноман
49	<i>Scaphites aequalis</i> Sow.	ს. Хოხმeli	ჟეფა სენომანური	სენომან
		კლდეფისის წყლის ხეობა უშ. р. Кледенсис-ცკალი	სენომან	ჟეფა სენომანური
		წერტაჭვის წყლის ხეობა უშ. р. Цераквис-ცკალი	ზედა სენომანური	нижний сеноман
			верхний сеноман	ზედა სენომანური

ԱՊՈՅԻՆԱՑՈՒՅԻՆ—ԼԻՏԵՐԱՏՈՒՐԱ

1. Եցեսա Ցոլո օ յ. օ., թղ. գոռլազարին այնու նախունու ցոռլոցու. ցոռլ. ոնսր. Ցհոմյ-ձո, ցոռլ. եցրու, Ծ. IX (XIV), նայցյու 1, տծոլուսո, 1955.
2. Եշը ջ ծ ո ց յ. ծ., գասացուց սայարտցոցու յայցա ըարլու ծրայութուցձո. ցոռլ. ոնսր. Ցհոմյ-ձո, ցոռլ. եցրու, Ծ. II (VII), տծոլուսո, 1945.
3. Վագարյալ օ յ. լո., սայարտցոցու եցը վարլու դաշնա. ցոռլ. ոնսր. Ցհոմյ-ձո, ցոռլ. եցրու, Ծ. V (X), տծոլուսո, 1949.
4. Կարակաշ Հ. Ի., Մեловые отложения северного склона Главного Кавказского хребта и их фауна. Петербург, 1897.
5. Մօրդվիլկո Տ. Ա., Пелезиподы из отложений альбского и аптского ярусов на Северном Кавказе. Тр. Всес. Геол. Разв. Объед., вып. 140, Ленинград—Москва, 1932.
6. Մ յ ա ֆ ա ր օ ր Պ. Յ., Стратиграфия и ископаемые моллюски меловых отложений южной части Бухарской области. Тр. Ин-та Геологии АН Уз. ССР, вып. VII, сб. 2, Ташкент, 1953.
7. Պ չ ե լ ի ն չ է վ Բ. Փ., Ֆауна брюхоногих верхнемеловых отложений Закавказья и Средней Азии. Изд-во АН СССР, Москва—Ленинград, 1953.
8. Ռ ե ն գ ա ր տ է ն Վ. Պ., Ֆауна меловых отложений Асинско-Камбилиевского района на Кавказе. Тр. Геол. ком.—ա, Խ. ս., вып. 147, Ленинград, 1926.
9. Ս ի մ ո ն օ վ չ Ս. Ե., Սօրոկ ի ն Ա. Ի., Բ ա չ ե վ ի չ Ա. Փ., Գ ե օ լ օ չ է ս պ ա ն ս ի ն Պ յ ա տ ի օ ր կ ա յ ա ։ Մատ. դ լ ի գ ե օ լ օ չ է ս ի ն Կ ա վ ա զ ա, ս ե ր ի շ 1, թ. 6, Թ ի ֆ լ ի ս, 1876.
10. Է ր ի ս տ ա վ ի Մ. Ս., Ն ի ջ ն ե մ ե լ օ վ ա ֆ ա ն ա ։ Հ ր ո ւ ս ։ Ի ն տ գ ե օ լ օ չ է ս ի ն Ա հ Հ Հ Ս Ս Պ, Մ ո ն ո գ ր ա ֆ ի ա ։ Տ բ ի լ ի ս ։ 1955.
11. Böse Em., Monographia geologica y paleontologica del carro de Muleros. Inst. Geol. de Mixoco. Bol. № 25, 1910.
12. Coquand H., Monographic du genre Ostrea, Marseille, 1869.
13. Fritsch A., Cephalopoden der Böhmischen Kreideformation, 1872.
14. Geinitz H., Das Elbthalgebirge in Sachsen, 1872 — 1875.
15. Goldfuss A., Petrefacta Germaniae, 1836 — 40.
16. Lyett I., A monograph of the British fossil trigonidae. London, 1872 — 79.
17. d'Orbigny A., Paleontologie Francaise. Terrains crétacees. vol. I, 1840, vol. III, 1843.
18. d'Orbigny A., Prodrome de Paleontologie, 1850.
19. Parkinson I., Organic Remains, vol. III, 1811.
20. Pervinquier L., Etudes de paleontologie Tunisienne. Cephalopodes des terrains secondaires. Mem. Carte geol. Tunisie, 1907.
21. Pictet F., Renevier E., Description des fossiles du terrain aptien de la Pertte du Rhone et des environs de Sainte-Croix. Mem. Pal. Suisse, 1, ser., 1858.
22. Piveteau I., Traité de Paleontologie. Vol. II, Paris, 1952.
23. Reuss A., Die Versteinerungen der Böhmischen Kreideformation. Stuttgart, 1845 — 46.
24. Schlüter Cl., Cephalopoden der Oberen deutschen Kreide. T. 1, 1872, T. II, 1876.
25. Sharpe D., Description of the fossil remains of mollusca found in the Chalk of England region. Cephalopoda. 1853.
26. Sowerby I., Mineral-Conchology of Great Britain. London, 7 vol., 1812—1846.
27. Stoliczka F., Cretaceous fauna of Southern India. Calcutta, vol. III, 1871.
28. Stehépinsky V., Türkiye karakteristik fossilleri. Ankara, 1946.
29. Woods H., A monograph of the cretaceous Lamellibranchia of England. London, 1899 — 1913.
30. Zittel K., Die Bivalven der Gossaugebilde in den Nordöstlichen Alpen. Denkschr. d. Kais. Akad. d. Wissenschaften. (Mat. Nat. Classe). Bd. 25, Wien, 1866.
31. Zittel K., Traité de Paleontologie. T. II, p. I, Paris, 1887.

Ø s ð ð ß æ ð o

Հածելլա I

1. *Scaphites aequalis* Sow.— ճշգրտված սենոմանուրո, ֆյուլուս եղոծա; զշ. 145.
Վերինի սենոման, ստ. պ. Շերական-պահական; ստր. 145.
2. *Trigonia dedalea* Park.— ճշգրտված սենոմանուրո, գործոցորոշություն եղոծա; զշ. 129.
Նիշկանի սենոման, ստ. պ. Պորտ-պորտի, ստր. 129.
3. *Pinna cretacea* Schlothe.— ճշգրտված սենոմանուրո, սովոր. ֆյուլուս; զշ. 120.
Նիշկանի սենոման, ստ. Ցոռի; ստր. 120.
4. *Actaeonella ovata* Pčel.— սենոմանուրո, չլուսական ֆյուլուս եղոծա; զշ. 115.
Սենոման, ստ. պ. Կլադուս-պահական; ստր. 115.
5. *Plesioplocus karabachensis* Pčel.— ճշգրտված սենոմանուրո, սովոր. եռջորնո; զշ. 112.
Նիշկանի սենոման, ստ. Խօլյուսի; ստր. 112.
6. *Turrilites cf. bergeri* Brongn.— ճշգրտված սենոմանուրո, գործոցորոշություն եղոծա; զշ. 142.
Նիշկանի սենոման, ստ. պ. Պորտ-պորտի; ստր. 142.
7. *Neithea quadricostata* Sow.— ճշգրտված սենոմանուրո, գործոցորոշություն եղոծա; զշ. 126.
Նիշկանի սենոման, ստ. պ. Պորտ-պորտի; ստր. 126.
8. *Arca beaumontii* d'Orb.— ճշգրտված սենոմանուրո, սովոր. ծանրաժողություն; զշ. 116.
Նիշկանի սենոման, ստ. Բարձազօրի; ստր. 116.

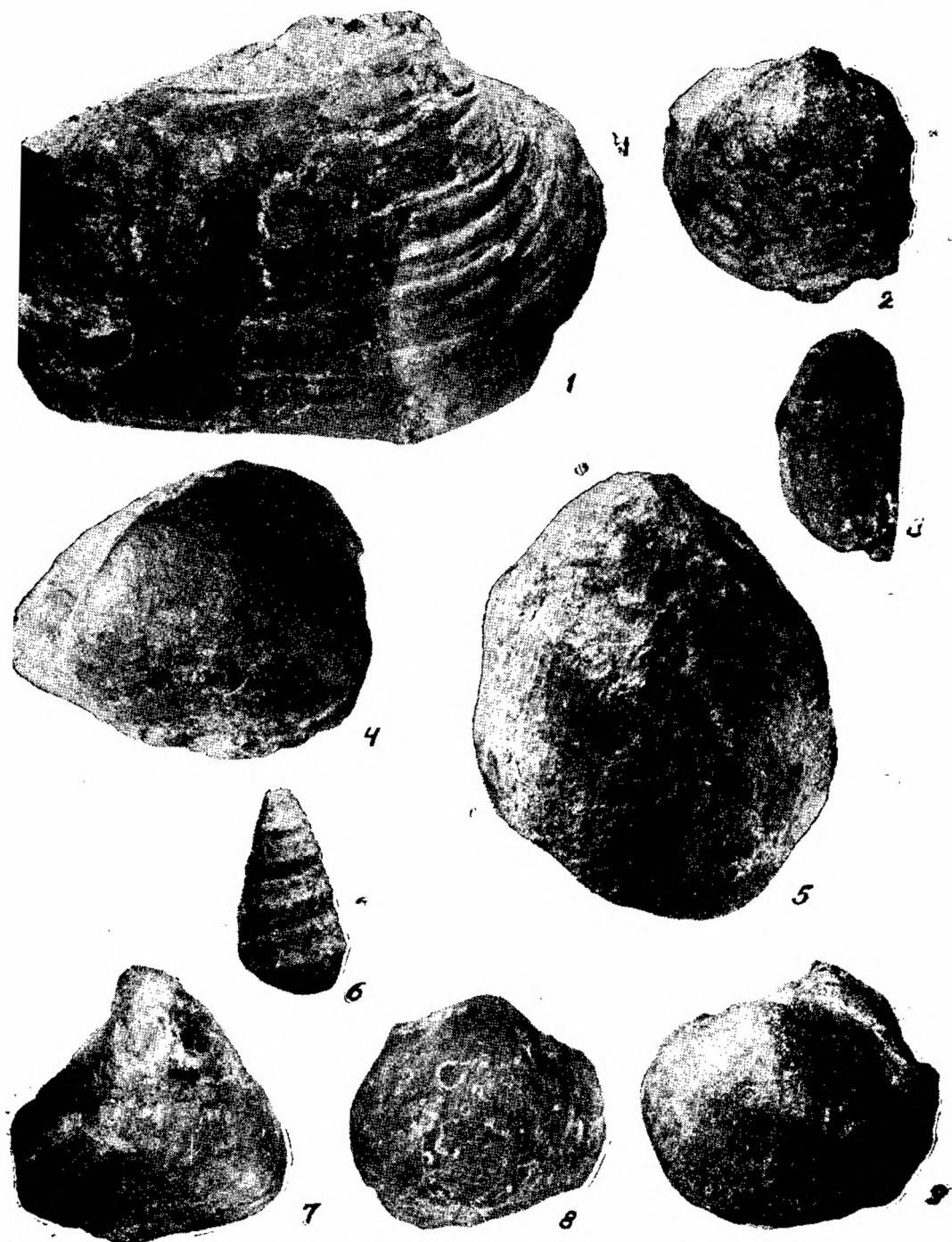

ტაბულა II

1. *Panope mandibula* Sow. — სენომანური, კლდეისისის ჭყლის ხეობა; გვ. 141.
сеноман, уш. р. Кладесис-пкали; стр. 141.
2. *Dosiniopsis caperata* Sow. — ქვედა სენომანური, ფორთფორტის ხეობა;
გვ. 138.
нижний сеноман, уш. р. Порт-порти;
стр. 138.
3. *Dreissena cf. lanceolata* Sow. — ქვედა სენომანური, ფორთფორტის ხეობა;
გვ. 128.
нижний сеноман, уш. р. Порт-порти;
стр. 128.
4. *Cucullaea glabra* Park. — ზედა სენომანური, ჯანხოშის ხეობა; გვ. 117.
верхний сеноман, уш. р. Джанхости;
стр. 117.
5. *Cardium productum* Sow. — ქვედა სენომანური, ფორთფორტის ხეობა;
გვ. 136.
нижний сеноман, уш. р. Порт-порти;
стр. 136.
6. *Pseudomesalia chodjorniensis* Divali — ქვედა სენომანური, სოფ. ხო-
ჯორნი; გვ. 113.
нижний сеноман, с. Ходжорни; стр. 113.
7. *Isocardia guerangeri* d'Orb. — ქვედა სენომანური, ფორთფორტის ხეობა;
გვ. 130.
нижний сеноман, уш. р. Порт-порти;
стр. 130.
8. *Pectunculus eucliphus* Woods — ქვედა სენომანური, ფორთფორტის ხეობა;
გვ. 119.
нижний сеноман, уш. р. Порт-порти;
стр. 119.
9. *Unicardium ringmeriense* Mant. — ქვედა სენომანური, ფორთფორტის
ხეობა; გვ. 135.
нижний сеноман, уш. р. Порт-порти;
стр. 135.

რ. ღამბაშიძე, ლოქისა და ხრამის მასივების პერიფერიულის სენომანურ-ტურონული ფაუნა

ტაბულა II

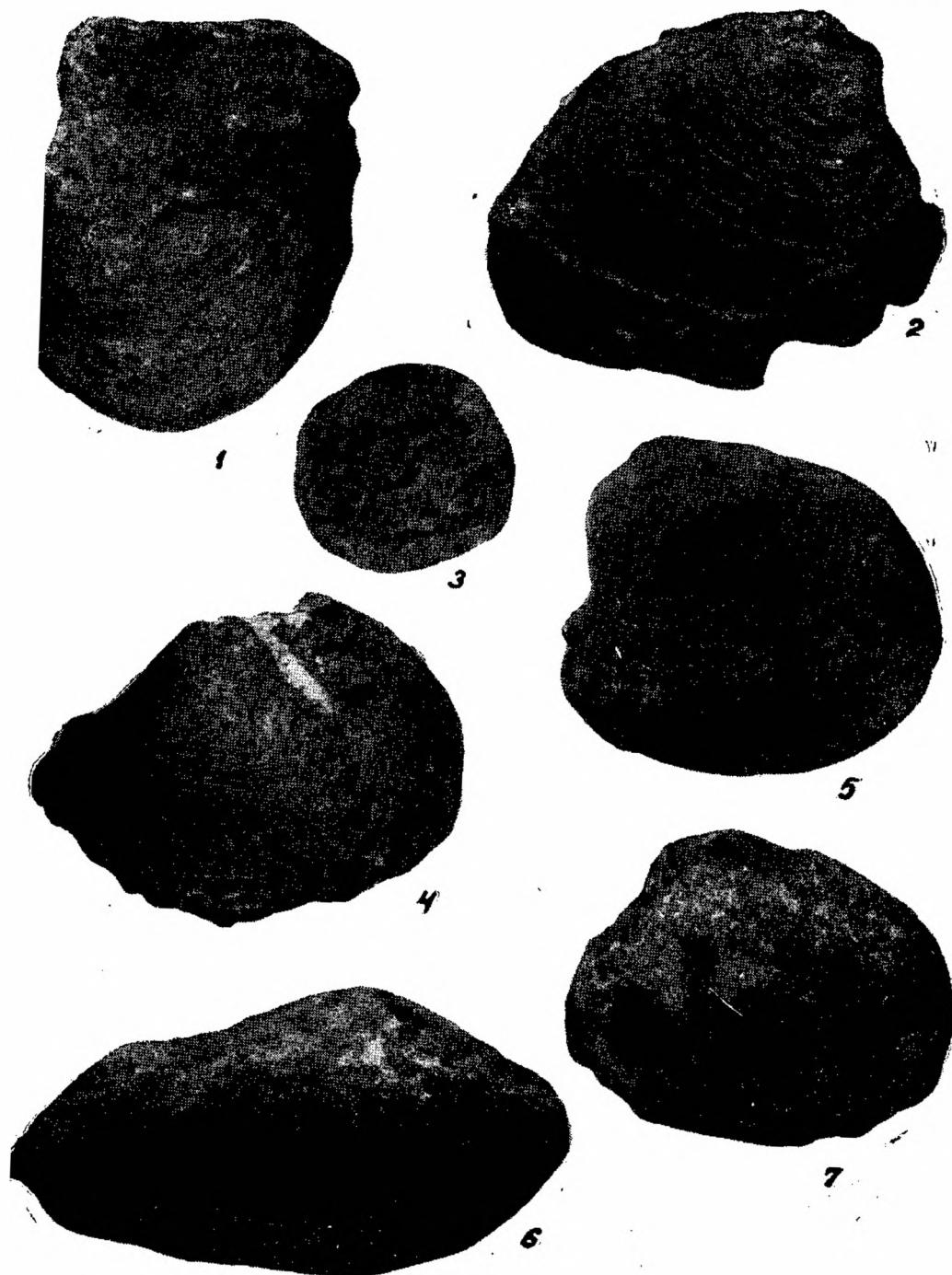

ტაბულა III

1. *Pedalion subspatulata* Reuss — ქვედა სენომანური, მოშევანის ხეობა; გვ. 123.
Нижний сеноман, уш. р. Моневани; стр. 123.
2. *Astarte obovata* Sow. — ქვედა სენომანური, ფორთფორტის ხეობა; გვ. 130.
Нижний сеноман, уш. р. Порт-порги; стр. 130.
3. *Schloenbachia varians* Sow. — ქვედა სენომანური, სოფ. ხოხელი; გვ. 144.
Нижний сеноман, с. Хохмели; стр. 144.
4. *Protocardia hilliana* Sow. — ქვედა სენომანური, სოფ. ხოჯორნი; გვ. 137.
Нижний сеноман, с. Ходжорни; стр. 137.
5. *Cyprina cf. quadrata* d'Orb. — ქვედა სენომანური, ფორთფორტის ხეობა; გვ. 131.
Нижний сеноман, уш. р. Порт-порги; стр. 131.
6. *Panope cf. gurgitis* Brongn. — ქვედა სენომანური, ოფრეთ-საგახლოს გადასაგალი; გვ. 140.
Нижний сеноман, перевал Опети-Садахло; стр. 140.
7. *Cyprina oblonga* d'Orb. — ქვედა სენომანური, ფორთფორტას ხეობა; გვ. 132.
Нижний сеноман, уш. р. Порт-порги; стр. 132.

6. ღამბაშიძე, ლოქისა და ხრამის მასივების პერიფერიული სენომანურ-ტურონული ფაუნა

ტაბულა III

ტაბულა IV

1. *Arca cf. archiaciana* d'Orb.—ქვედა სენომანური, ფორმატფორმის ხეობა,
 $\times^{1/2}$; გვ. 116.
нижний сеноман, ущ. р. Порт-порти,
 $\times^{1/2}$; стр. 116.
2. *Gervilleia alaeformis* Sow.—სენომანური, კლდეისის წყლის ხეობა,
 $\times^{1/2}$; გვ. 121.
сеноман, ущ. р. Клденис-шкали, $\times^{1/2}$;
стр. 121.
3. *Mytiloides labiatus* Schloth. var. *auriculata* n. var.—ქვედა ტურონუ-
ლი, სოფ. ივანოვკა, $\times^{1/2}$; გვ. 123.
нижний турон, с. Ивановка $\times^{1/2}$; стр. 123.
4. *Mantelliceras mantelli* Sow.—სენომანური, კლდეისის, წყლის ხეობა,
 $\times^{1/2}$; გვ. 144.
сеноман, ущ. р. Клденис-шкали, $\times^{1/2}$;
стр. 144.
5. *Cymatoceras laevigatus* d'Orb.—სენომანური, კლდეისის წყლის ხეო-
ბა, $\times^{1/2}$; გვ. 141.
сеноман, ущ. р. Клденис-шкали, $\times^{1/2}$;
стр. 141.
6. *Exogyra cf. digitata* Sow.—ქვედა სენომანური, სოფ. ხოჯორი, $\times^{1/2}$;
გვ. 127.
нижний сеноман, с. Ходжори, $\times^{1/2}$;
стр. 127.

6. ლამბაშიძე, ლოჭისა და ხრამის მასივების პერიფერიულის სენომანურ-ტურონული ფაუნა

ტაბულა IV

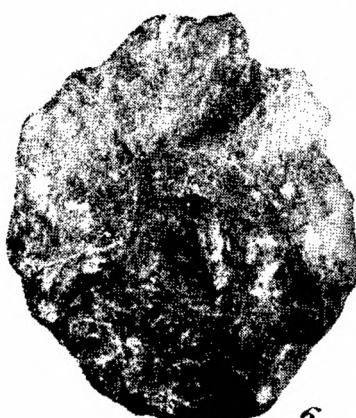
2

4

5

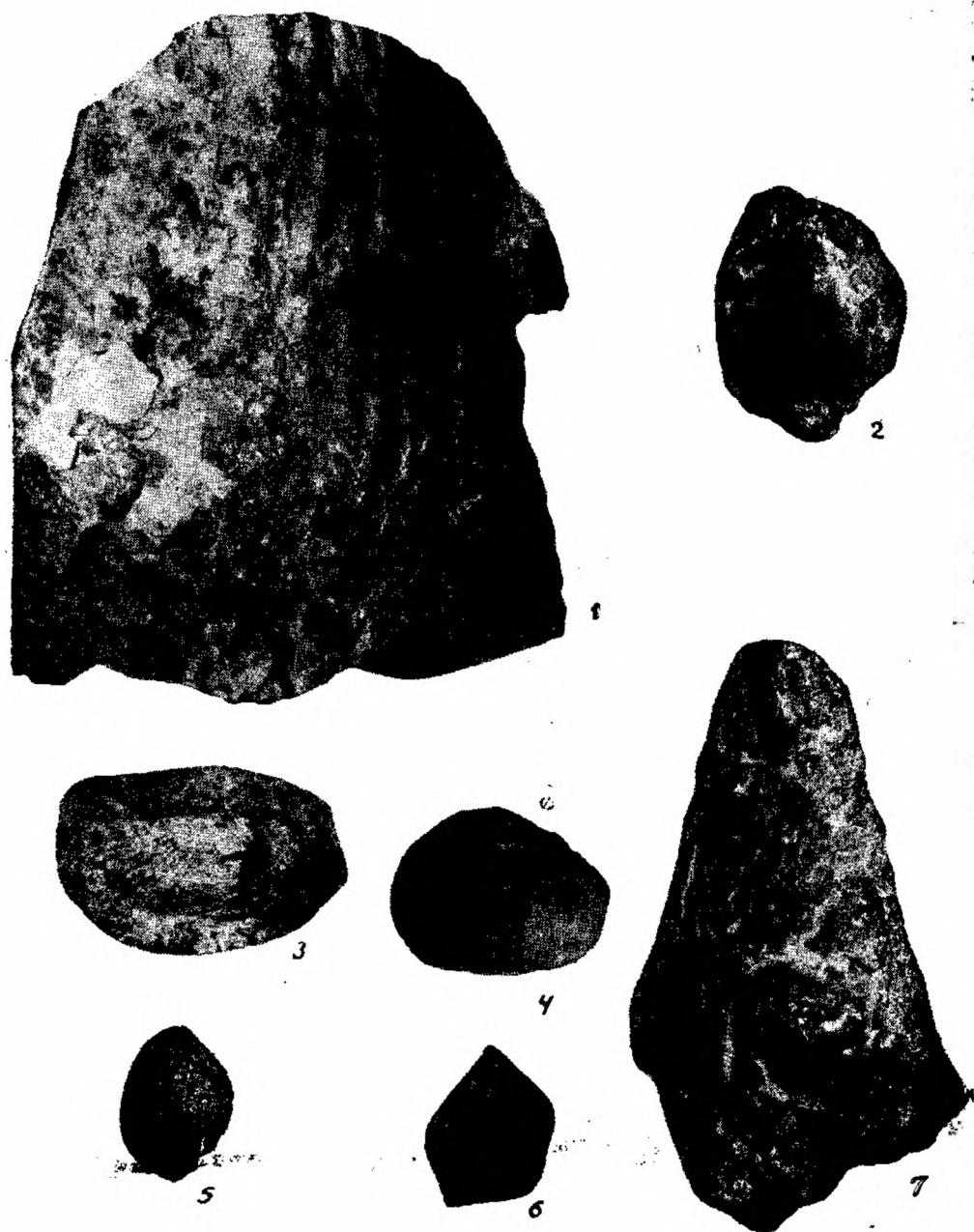
6

ტაბულა V

1. *Pinna decussata* Goldf. — ზედა სენომანურ-სანტონური, მოშევანის ხეობა; გვ. 120.
ვერхний сеноман-сантон, уш. р. Мошевани; стр. 120.
2. *Gervilleia cf. rostrata* Sow. — ქვედა სენომანური, სოფ. ჯილიკი; გვ. 122.
Нижний сеноман, с. Джилика; стр. 122.
3. *Tellina discrepans* Reuss — ტურონული, მწვ. ქამარ-კაია; გვ. 138.
Тури, г. Камар-кая; стр. 138.
4. *Ampullospira substantoni* Pelsl. — ქვედა სენომანური, ფორთფორთის ხეობა; გვ. 114.
Нижний сеноман, уш. р. Порт-порт; стр. 114.
5. *Lima cf. pseudocardium* Reuss — ტურონული, მწვ. ქამარ-კაია, გვ. 127.
Тури, г. Камар-кая; стр. 127.
6. *Camptonectes laevis* Nills. — ტურონული, მწვ. ქამარ-კაია; გვ. 125.
Тури, г. Камар-кая; стр. 125.
7. *Pinna guadelupae* Böse — სენომანური, კლდეისის წყლის ხეობა; გვ. 119.
Сеноман, уш. р. Каденис-цкали; стр. 119.

რ. ლამპაშიძე, ლოქისა და ხრამის მასივების პერიფერიულის სენომანურ-ტურონული ფაუნა

ტაბულა V

სარჩევო — ОГЛАВЛЕНИЕ

1. В. И. Зесашвили. Некоторые представители среднеюрской фауны Западной Грузии	5
2. Т. К. Двали. О некоторых нижнемеловых брюхоногих Западной Грузии	37
3. М. С. Эристави. Нижний мел Сочинского района	51
4. А. Л. Цагарели. Верхнемеловая фауна Дагестана	79
5. რ. ღმბათიძე. ლოქისა და ხრამის მასივების პერიფერიული ფაუნა	109
6. Р. А. Гамбашидзе. Фауна сеноман-туронских отложений периферии локского и храмского массивов	146
7. რ. ღმბათიძე. ლოქისა და ხრამის მასივების პერიფერიული ფაუნა	161
8. Р. А. Гамбашидзе. Фауна сanton-датских отложений периферии локского и храмского массивов	185
9. А. А. Чиковани. Некоторые новые и малоисследованные двустворки из среднего миоцена	197
10. Л. В. Когошвили. Геологическое строение и развитие молодых прогибов Мухранской и Базалетской долин	209
11. М. М. Рубинштейн. Об аргоновом «суревнени» биотитов и использовании этих минералов для целей абсолютной геохронологии	233